Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Iffland, Wilh. Aug.; af A. W. Iffland ; [oversat af Jens Stephen Heger].
Titel | Title:	Testamentet : et Skuespil i fem Acter
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : K. H. Seidelin, 1799
Fysiske størrelse | Physical extent:	136 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

IFFLAND

Testamentet

56,-39-8°

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 56 8°

1 1 56 0 8 003146

+ REX

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Testamentet.

Et

Skuespil

i fem Acter

af

A. W. Iffland.

Kjøbenhavn, 1799.

Forlagt og trykt hos K. H. Seidelin.

Personerne:

Amtmanden.

Hofraadinde Marbach.

Frits.)
) hendes Børn.
Louise.)

Sognefogden.)
Vilhelm Saaling. |
Rechter. |
Lise, hans Datter. | Landsbyefolk.
Jørgen. |
Jacob. |
Nikolai.)

NB. Hofraadinden siger Monfrere overalt i Stedet for Hr. Broder — Frits for Frederik.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Første Act.

En reenlig Bondestue.

Første Scene.

Nikolai (har feiet Gulvet og sætter Stole og Borde igien paa deres Sted.) Sognefogden (kommer ind.)

Sognef. God Morgen, Nikolai!

Nikolai. Guds Fred! Hr. Sognefoged.

Sognef. Er din Herre hiemme?

Nikolai. Han veed jo, at han hverken vil kaldes eller være min Herre.

Sognef. Naa — ligemeget da. — Er Saaling hiemme?

Nikolai. Nei!

Sognef. Det gior mig ondt! Hm! hm! ja! ja! (sætter sig) Saadan gaaer det i Verden.

Nikolai. Hvad er der, Hr. Sognefoged?

Sognef. Omstændigheder — allehaande Omstændigheder.

Nikolai. Er der hendet ham noget?

Sognef. Ja, ja! — Der er hendet mig noget.

Nikolai. Saa vil han vist have gode Raad hos os?

Sognef. Hos os? Hvad du nu snakker igien hen i Taaget. Naar jeg henter gode Raad hos Saaling, saa henter jeg dem derfor ikke hos dig.

Nikolai. Deri har han ret.

Sognef. Lad os engang tale sammen, Nikolai — kom herhid! Herhid til mig.

Nikolai. (træder hen til ham)

Sognef. Først en Pris Tobak.

Nikolai. Med Forlov.

Sognef. Nu! svar mig — du er jo en ærlig Mand. Ikke sandt?

Nikolai. Det forstaaer sig.

Sognef. Ogsaa en tro og lydig Undersaat?

Nikolai. Det hører jo med til Ærlighed.

Sognef. (tager en Priis) Punktum. Det er altsaa rigtigt.

Nikolai. Nu, og hvad er da ikke rigtigt?

Sognef. Ja det er Tingen, det vil man vide. Vil du sige Sandhed!

Nikolai. Ja min Siel, vil jeg saa.

Sognef. Har din Herre, som ikke vil være din Herre, Vilhelm Saaling, som boer her i Byen og ejer dette Huus, Penge?

Nikolai. Penge?

Sognef. Jeg mener om han har mange Penge? Om han har Formue?

Nikolai. Det veed jeg ikke.

Sognef. Hvor er han født?

Nikolai. Naar han ikke veed det, hvorfra skal da jeg vide det.

Sognef. Jeg har rigtig nok ofte været hos ham; men naar jeg spurgte om saadan noget, saa brød han strax af. Saa meget kan man nok see: han maae være af god Herkomst.

Nikolai. Det troer jeg selv.

Sognef. Skriver man ingen Breve til ham?

Nikolai. Nei.

Sognef. Han skriver heller ingen. — Han gaaer ofte bort en heel Dag, og ingen veed hvor hen.

Nikolai. Nei ingen veed hvor hen.

Sognef. Han er virkelig en god Mand.

Nikolai. Ja han er virkelig en god Mand.

Sognef. En flittig Mand, som ikke ligger paa den lade Side.

Nikolai. Det er sandt.

Sognef. Han har her paa Stedet givet os

mange gode Raad, og giort meget Got. Med eet Ord — Jeg siger han er en ærlig Mand. Men —

Nikolai. Er der nogen som siger andet?

Sognef. Hm!

Nikolai. Den slaaer jeg paa Kiæften.

Sognef. Det var grovt Nikolai.

Nikolai. Med Tilladelse —

Sognef Jeg siger altsaa han er en ærlig Mand; men dog ogsaa en kuriøs Mand. Nu seer du vel, Nikolai! Øvrigheden er paa sin Side ogsaa mangen Gang kuriøs.

Nikolai. Ja, ja. Ogsaa kuriøs!

Sognef. Nu er vores Hr. Amtmand i Gaar Aftes kommen her ud.

Nikolai. Ej, han har jo ikke været her i Byen i 6 Aar.

Sognef. Han er nu kommen. Han træder nu paa engang frem, og vil komme efter alting.

Nikolai. Saa maae han søge.

Sognef. Han taler fornuftig. Men hvorledes søger Amtmanden? Amtmanden samler først sine troe Betientere for at eftersøge. Siden —

Nikolai. Ha, ha, ha, Sognefogden forestiller saadan en troe Støver, som —

Sognef. Punktum, Nikolai! Den troe Betient er jeg. Støveren er jeg ikke. Det var atter grovt.

Nikolai. Med Tilladelse —

Sognef. Hertil ingen Tilladelse! jeg er et Menneske, en døbt Christen, som ikke maae sammenlignes med et ufornuftigt Dyr. Jeg er nu, tilligemed Undersaatten Nikolai, i Færd med at søge —

Nikolai. Men vi har ikke fundet noget.

Sognef. Til Dato — intet. Men naar vi nu havde fundet noget, saa kommer Øvrigheden, eller den, som foreſtiller den — Amtmanden; denne —

Nikolai. Ha, ha, jeg mærker hvad det er, der skal holdes en Jagt — en Klapjagt. Saaling er Vildtet, Hr. Sognefogden skal opspore det, og jeg skal hielpe ham. Amtmanden lægger an — skyder paa Vildtet —

Sognef. Examinerer det —

Nikolai. Beholder det.

Sognef. Efter Omstændighederne.

Nikolai. Og æder det.

Sognef. Efter Lov og Dom — thi inden Dom kan han ingen Ting giøre. Det er nu hans, Amtmandens Sag. Men at efterſøge —

Nikolai. Maa allene være Hr. Sognefogdens Sag. At tiene en ærlig Mand tro er min Sag. Ondt veed jeg ikke om Saaling, og hvad jeg ikke veed kommer ikke mig ved.

Sognef. (ſtaaer op) Nu saa vil jeg berette at jeg til Dato ikke har opdaget noget; men havde vi to opdaget noget her, kunde vi have advaret. Du kan nu fortælle Saaling hvad jeg har sagt.

Nikolai. Det skal jeg sikkert.

Sognef. Jeg skal komme igien —

Nikolai. Han løber ikke bort.

Sognef. Og atter spørge —

Nikolai. Og atter ingen Ting faae at vide.

Sognef. Og berette alting, som det sømmer og anstaaer en tro og lydig Sognefoged. Alt hvad du har talt, som en ærlig Mand, det skal jeg berette. — Dine Grovheder bliver imellem os. Farvel Nicolai. (gaaer)

Nikolai. (sætter begge Hænderne i Siden og tænker sig lidt om) Jeg kan dog ikke begribe hvad de vil ham? Han betaler sine Skatter i rette Tid, gaaer i Kirke hver Søndag, er ingen Vildtyv — hvad kan da Amtmanden ville ham?

Anden Scene.

Saaling. Jørgen. Lise. Nikolai.

Lise. Jeg vil ikke leve længer!

Jørgen. Jeg gaaer min Vei —

Saaling. Nicolai! vi vil være allene, pas paa ved Døren, og dersom der kommer nogen, saa sig mig det.

Nicolai. Det skal skee.

Jørgen. I veed vel, at vi længe har havt

et got Øie til hinanden — og nu vil hendes Fader give hende til Jacob.

Liſe. Fordi han er rigere end Jørgen, ellers har han ikke noget imod ham.

Jørgen. Giv mig et got Raad Rabo. Derſom jeg ikke faaer hende til Kone, ſaa gaaer det mig ikke got.

Liſe. Jeg vil ikke leve uden dig.

Jørgen. Jeg gaaer i Krig.

Saaling. (ſmiler) Hvad veed I unge Menneſker af Lidelſer og Krig.

Liſe. Til min Fader gaaer jeg ikke mere.

Jørgen. Jeg gaaer ſtrax herfra til Frankerig. Farvel Liſe.

Liſe. (grædende) Lev vel, Jørgen.

Saaling. Bliv endnu lidt. Hvor langt er der til Frankerig?

Jørgen. Hvor veed jeg det.

Saaling. Du Pige! Hvor dyb er en Grav? Hæ!

Liſe. To Alen. (grædende)

Jørgen. Og en halv. (ſukkende)

Saaling. (til hende) Saa har du ikke langt at reiſe. (til ham) Men du deſto længere. Hvordan vil I nu bære jer ad? (til hende) Du vil jo døe? (til ham) Og du til Frankerig?

Jørgen. (heftig) Jeg vil ikke til Frankerig.

Saaling. Ret saa!

Liſe. Døe vil jeg ikke; men jeg veed dog nok hvad jeg giør.

Saaling. Nu, hvad da?

Jørgen. Vi vil gaae bort sammen.

Liſe. O ja!

Jørgen. Vi vil gifte os sammen til Trods for din Fader!

Saaling. Til Trods! Nu — videre!

Jørgen. Vi skal nok ernære os.

Saaling. Ja, hvorfor ikke det?

Jørgen. Der gives overalt Markarbeide.

Saaling. Hvor der er Jord og Mennesker — o ja!

Liſe. Jeg kan spinde, sye og vaske.

Jørgen. Vi vil bort — her er vi dog ulykkelige, kom Liſe!

Liſe. Ja! (bliver staaende)

Jørgen. Gud være med jer, Nabo!

Saaling. Gud være med jer.

Jørgen. Saa kom Liſe! (gaaer)

Liſe. Ja! (bliver) Jeg gaaer jo.

Saaling. Nu saa gaae dog.

Liſe. Strax. Vil I endnu giøre mig en Tieneſte?

Saaling. Det er —?

Liſe. Vil I see til at tale min Fader lidt til rette — naar jeg er borte, mener jeg —

Saaling. Det behøves ikke.

Liſe. O jo — naar jeg først er borte, og Fader ikke seer mig mere.

Saaling. Saa er han af med en ulydig Pige. Alle Fædre vil trøste ham — jer vilde de foragte.

Liſe. O mit ærlige Navn og Rygte!

Saaling. Nu saa gaae dog.

Jørgen. I skulde have givet os gode Raad.

Saaling. Det gjør jeg ogsaa. I vil gaae bort, og jeg siger — gaae! Nu vil I ikke. (til hende) Jeres Fader —

Liſe. Det gjør mig dog ondt for ham.

Saaling. (til ham) Jeres Moder —

Jørgen. Men hvor kan I tale saadan? Folk siger jo, at I er ogsaa gaaet ud i den vide Verden.

Saaling. Udaf den vide Verden.

Jørgen. Forlod I da ingen, da I kom her-til?

Saaling. Nei, nei, Menneſkene forlod mig.

Jørgen. Hvad foretager I jer da nu?

Saaling. Jeg arbeider.

Liſe. Og til Slutningen —

Saaling. Sover jeg hen — rolig — naar Gud vil! I unge Folk, naar I engang vil sove rolig paa jeres Kirkegaard, saa maae I lyde Fader og Moder.

Jørgen. Kan hendes Fader da engang sove rolig der, naar han plager os?

Saaling. Han kan endnu betænke sig.

Lise. O! sig dog til ham —

Jørgen. At han betænker sig.

Lise. At han ikke kommer til at hvile som en ærlig Mand paa Kirkegaarden.

Jørgen. Og kommer ikke til at sove roligt.

Saaling. Ja, det vil jeg.

Jørgen. Hvad skal vi da nu gjøre!

Saaling. Hav Taalmodighed.

Lise. (sukker) Taalmodighed?

Jørgen. Og gaae hiem?

Saaling. Og gaae hiem. (Pause.)

Lise. Saa kom da Jørgen.

Jørgen. (giver hende Haanden) Gaae med Gud! Lise!

Lise. Jeg vil lukke Giæssene ud.

Jørgen. (sukker) Jeg vil kiøre Roerne ind.

Lise. (hastig) Men — jeg vil ikke spise noget til Middag — og jeg vil ikke tale et Ord.

Jørgen. Og jeg vil lade, som om jeg slet ikke seer din Fader.

Begge. Det vil vi.

Saaling. Det kan I gierne.

Jørgen.) Gud velsigne jer, Nabo!
Liſe.) Saa mærker han dog at vi
) er vrede. Farvel!

(De løbe bort, ved Døren møder Nikolai dem.)

Tredie Scene.

De Forrige. Nikolai.

Nikolai. (til Liſe) Jeres Fader kommer.
Liſe.) Fader!
Jørgen.) Nu er alting ude!
Saaling. Nei viſt ikke — gaae der ind.
Liſe. Siig ham ikke —
Jørgen. At vi vilde gaae vor Vei.
Liſe. Men Giftermaalet —
Jørgen. Og Kirkegaarden —
Saaling. Gaae kun.
Begge. Siig ham det. (gaaer)

Fierde Scene.

Saaling. Nikolai. Rechter.

Rechter. Det var ikke høfligt det, I maa saa ſtille jer saa høflig an ſom I vil. Veed I vel det?

Saaling. Hvilket?

Nikolai. I er heller ikke for høflig, I.

Rechter. For Dievlen! hos mig tør Tienestefolkene ikke snakke med.

Saaling. Jeg har ingen Tienestefolk.

Rechter. Hvad forestiller da han, den Hugaf?

Saaling. En, som arbeider med mig, og boer hos mig.

Nikolai. Og, som Hænderne kiøer paa naar —

Rechter. Hvad Diev . . .

Saaling. See efter Nikolai, om Kørene har Foder.

Nikolai. (til Rechter) Vær kun ikke saa frisk, for det I har 4 Heste, ellers kommer jeg igien. (gaaer) Jeg kan skrige ligesaa høit som I.

Femte Scene.

Saaling. Rechter.

Saaling. Lad ham snakke. Hvad vil I mig?

Rechter. I hielper min Datter — siger Jacob — og I holder med den Knægt, som jeg ikke vil give hende til. I bekymrer jer her om alle Ting.

Saaling. Det giør jeg.

Rechter. Som ikke gaaer jer an.

Saaling. I for Exempel, hvorfor skulle I ikke gaae mig an? I har viist mig Venskab.

Rechter. Det har jeg.

Saaling. I har laant mig Udsæd — I har lært mig mange Fordele ved Agerdyrkningen — Jeg har ofte været hos jer, og kommer gierne til jer. I er en god Mand. Skal jeg da ikke ønske at jeres Datter maatte blive lykkelig?

Rechter. (lebende) Derfor skal hun have Jacob, han har Penge. Den anden Karl har ikke noget.

Saaling. Men han er fattig, ærlig, smuk —

Rechter. (hæftig) Har ikke — en Skilling.

Saaling. Han kan erhverve. Nu det vilde klinge godt, naar man kunde sige: Rechter en velhavende Mand — Gud har rigelig velsignet ham, men han har ogsaa betalt sine Renter — han har givet sin Datter til en vakker Mand, som er fattig men retskaffen.

Rechter. (i Strid med sig selv) O tie dog, tie —

Saaling. Han har givet sit Ord, og det har han ogsaa holdt. Holder I det ikke, saa peger man med Fingeren af jer.

Rechter. (fortrydelig) Mit Ord har jeg aldrig i mine Dage brudt. (et lille Ophold) Men —

Saaling. Det veed jeg.

Rechter. (med godmodig Uvillie) Men den Karl, skulde jeg ikke have givet mit Ord til, for han har ikke noget, Jacob har 6 Heste, 30 Tønder Land og 3 —

Saaling. Jacob er en Spiller —

Rechter. Tre Harrer, fire —

Saaling. Naar han bliver gift i jeres Huus, saa er I ikke mere jeres egen Herre. Rigdom gior overmodig. I kan ikke saae naar I vil, ikke kiøre jer Sæd ind naar I vil. Hver gang han bliver vred saa faaer I hans Rigdom at høre.

Rechter. Hm! hm! (eftertænksom) Det skulde jeg ikke troe.

Saaling. Den anden stakkels Karl vil takke jer for alting. Han vil gaae jer i Møde naar I kommer sildig hiem fra Skoven — vil tage imod jeres Underviisning.

Rechter. (gaaer frem og tilbage) Det er sandt —

Saaling. Er I ikke vel, saa flytter han jeres Stol hen ved Kakkelovnen, beder jer at blive hiemme, naar det sneer og regner. Giver I ham om Søndagen en Flaske Viin, saa trykker han jeres Haand. Den anden spiller om et Anker, og I maae staae bag ved hans Stoel og oven i Kiøbet tænde et nyt Lys.

Rechter. Nu saa — (betragter ham en Tid lang) Men nej, nej — det er ikke jert Alvor. Dersom det skulde gaae saadan til —

Saaling. Saadan, og I fortiener det, for I har brudt jeres Ord mod en ærlig fattig Karl.

Rechter. Nu, nu — jeg kan ikke lide at I siger, jeg har brudt mit Ord.

Saaling. I vil bebreide jer det selv.

Rechter. Lad mig være med Fred.

Saaling. Hvor der skal sættes en Grændsesteen — hvor en Trætte skal afgiøres, henter man jer.

Rechter. Det er sandt.

Saaling. Naar I taler, saa er alle stille og høre til.

Rechter. Det er sandt.

Saaling. Naar I engang hedder en nordholden Mand, saa er alt det forbi. Og naar det nu oven i Kiøbet gaaer jeres Datter nær til Hierte, naar I alle Dage maae see paa at hun hentæres af Kummer — troe mig — det vil bringe jer Vandet i Øinene ved jeres bedste Suppe.

Rechter. Vandet kommer mig allerede i Øinene.

Saaling. Nu saa har den gamle Fader ogsaa allerede sagt — ja, og den stakkels Jørgen faaer jeres Datter. (Pause)

Rechter. Jeg kan ikke ret længere sige — nej. Men hvordan skal jeg bære mig ad for at sige — ja igien? Jeg har nu engang sagt nei.

Saaling. Det veed jeg ogsaa Raad for.

Rechter. Jamen —

Saaling. (aabner Døren) Heida! Brud og Brudgom! Gamle Fader har sagt — ja — omfavner og kysser ham. (han kyder dem hen til ham)

Siette Scene.

De Forrige. Jørgen og Lise

(styrter hen til Faderen.)

Rechter. Ih for en evig Ufærd!

Saaling. See saadan bærer vi os ad at sige — ja.

Rechter. I har staaet paa Luur.

Saaling. Kys ham Lise.

Rechter. I har —

Saaling. Kys din Svigerfader.

Rechter. Nu saa giv hverandre Hænderne. (de gier det) Hold Huus og Gaard i Orden — og Samvittigheden med.

Lise. } O kiere Fader!
Jørgen. } Gud lønne jer!

(de omfavne ham)

Saaling. Der staaer Bestefaderen i Haabet.

Rechter. Naar det engang kommer saavidt — Han skal hedde Vilhelm — Top, I er Fadder.

Saaling. Top, det er et Ord. —

(giver hverandre Haanden)

Syvende Scene.

De Forrige. Nikolai.

Nikolai. Saa? I ere gode Venner?

Saaling. Det skulde jeg troe.

Jørgen. Ønsk mig til Lykke Nikolai!

Nikolai. Saa — er det saavidt?

Jørgen. Ja — Lise er min Brud.

Nikolai. Gud velsigne dig Lise! Gud velsigne jer begge! (til Lise) Den tredie Dands hører mig til.

Ottende Scene.

De Forrige. Sognefogden.

Sognef. Guds Fred! (alle hilse ham)

Saaling. Nu ere vi jo alle samlede.

Sognef. Men jeg har et Ord at tale under fire Øine.

Rechter. Saa gaae i forveien I unge Folk — jeg har gamle Been.

Lise. (kysser Saaling rask, og gaaer bort)

Rechter. Ret saa!

Jørgen. (trykker hans Haand) Jeg skal takke jer saalænge jeg lever.

Nikolai. (trykker ham ogsaa i Haanden og løber bort med Jørgen og Liſe)

Rechter. Hør engang — det er en ſkiønne Tid, da man saadan ſpringer over Veien, som de to der.

Saaling. Ja til viſſe.

Sognef. Jeg har aldrig ſprunget saadan.

Rechter. Og har dog ofte faldet?

Sognef. I har en ugudelig Tunge.

Rechter. Jeg vil nu paa hiemveien ſpekulere paa hvordan jeg ſkal faae det ſagt til Jacob. I Aften ſees vi igien, og de unge Folk kommer med. Gud velſigne jer Saaling! Mig har I giort en glad Dag.

Niende Scene.

Sognefogden. Saaling.

Saaling. O hvo der kun ofte kunde giøre det.

Sognef. Et Par unge Folk, de to?

Saaling. Ved min Mellemhandling bliver Jørgen og Liſe, Mand og Kone.

Sognef. Gid det gaae dem vel! men Jacob —

Saaling. Er en Døgenikt.

Sognef. Han vil bagtale jer for det.

Saaling. Ja lad ham det! vær ikke saa ængstelig — jeg er nu glad og fornøiet og det hændes mig ikke hver Dag.

Sognef. (sukker) Ja Verden er —

Saaling. Vi leve jo ikke i Verden. Vor lille Bye ligger saa skiult i denne Afkrog —

Sognef Ei, ei! vi ere ikke skiulte fordi vi ligge i en Afkrog. Øvrigheden ved dog af at vi ere til.

Saaling. Aa ja —

Sognef. Amtmanden, for Exempel, han vil have Efterretning fra alle Kroge og Hiørner. Amtmanden —

Saaling. Kommer her jo aldrig.

Sognef. Jh bevare os! han er her allerede.

Saaling. Saa? Er han kommen?

Sognef. Der er kommet saadant et hemmeligt Herskab med ham, som aldrig gaaer ud; det forekommer mig mistænkeligt. Amtmanden forekommer mig ogsaa forunderlig, og saa indløber der adskillige Omstændigheder.

Saaling. Gud skee lov! jeg dyrker min Jord og min Have, og ved ikke noget af det.

Sognef. Men man vil have nogen Underretning om jer.

Saaling. Hvem.

Sognef. Øvrigheden.

Saaling. Eller Amtmanden.

Sognef. Det forstaaer sig. Han er — i Følge —

Saaling. Hvad vil han vide?

Sognef. Hvem I er?

Saaling. En ærlig Mand.

Sognef. Hvorfra?

Saaling. Kommer ikke ham ved.

Sognef. For alting er ikke saa ganske i Rigtighed. I er kommen hertil og maa —

Saaling. Det er jo allerede en gammel Historie.

Sognef. Ja, dersom den salig Hr. Amtsforvalter endnu havde levet —

Saaling. Det var en retskaffen Mand.

Sognef. Han havde ikke brudt sig om at spørge saa meget. Naar man betalte sine Afgivter i rette Tid, gik flittig i Kirke —

Saaling. Dette gjør jeg jo.

Sognef. Ja, men Amtmanden vil vide alting til den mindste Omstændighed. Især da han ikke har været her i 6 Aar. Han har støiet over, at Amtsforvalteren saadan uden videre Omstændighed har tilladt jer at sætte jer ned her. Jeg har faaet en Irretesættelse.

Saaling. Skulde I have jaget mig bort?

Sognef. Jeg skulde have meldt —

Saaling. At jeg æder mit Brød i mit Ansigts Sved. For hvad skulde I ellers have meldt?

Sognef. Amtmanden, vil nu engang vide alting!

Saaling. Ikke heller Rolighed her!

Sognef. Rolighed har J jo dog alligevel ikke.

Saaling. Hvem siger saa?

Sognef. J staaer mange Gange imellem os, som om J ikke ret hørte hiemme her — som om J var med jeres Tanker ganske andre Steder, som om J var langt herfra.

Saaling. Det kan være.

Sognef. Jeg kan lade jer vide, at J bliver examinert.

Saaling. Jeg lader mig ikke examinere! Min Samvittighed frikiender mig. Det var Narrestreger, at forsvare mig for Amtet.

Sognef. J maae vide, Amtet befatter sig ikke med Narrestreger.

Saaling. O jo!

Sognef. Ej, ej!

Saaling. J er en grundærlig Mand. Naar jeg siger jer min Historie — J vil ikke begribe den, men J vil holde den skiult. Med Verden har jeg ikke mere at giøre; Amtet eller egentlig Amtmanden er af Verden. Jeg vil sige jer saa meget om mig, at J kan vide hvorvidt J kan sige god for mig.

Sognef. Vel.

Saaling. Men Amtmanden skal I ikke sige noget. Forstaaer I?

Sognef. Got.

Saaling. Giv mig jeres Ord.

Sognef. Nei.

Saaling. Hvorledes?

Sognef. Jeg maae først vide Sagen, førend jeg kan give mit Ord.

Saaling. Nu vel!

Sognef. Tael!

Saaling. Jeg er ikke født Bonde.

Sognef. Det har man ogsaa i de første Aar kunnet mærke paa jeres Agre, og seer det ogsaa i andre Ting.

Saaling. Jeg er af god borgerlig Herkomst. Jeg har begaaet mange Ungdoms-Daarligheder; men jeg giorde ogsaa meget Godt, det første lønnede man med Forfølgelse, det sidste med Utaknemmelighed. Fruentimmerne bedrog mig — jeg skyede dem alle. Kun et Menneske paa Jorden elskede mig — min Broder. Han er død. For hans Børn vilde jeg have levet, tænkt, sørget, arbeidet. Men de fortiener det ikke.

Sognef. Saa havde jeg selv giftet mig.

Saaling. Min Broder var givt med en ond Kone. Han var en ærlig Siel. Vi elskede hverandre inderlig. Jeg havde en Pige, som jeg elskede — elskede — dog intet om det. Hun bedrog

mig. Jeg trøstede mig ved at sørge for min Broders Børn, indtil de ikke heller fortiente det meer. Der traf mig desuden megen Fortrædelighed og Ulykke. Hvad blev tilbage for mig? Byen hader jeg — Landet elsker jeg — jeg reiste strax bort ud paa Landet. Af mine Paarørende veed jeg intet at sige og vil heller intet vide — de veed ligesaa lidet hvor jeg er. Det er min Historie.

Sognef. Du min Gud!

Saaling. I Sværmen af Mennesker sukkede jeg ofte! her sielden. Mag det nu saa, at Amtmanden lader mig være i Fred. Jeg forstyrrer jo ingens Roelighed, hvorfor vil man da forstyrre min?

Sognef. Er det jeres hele Historie?

Saaling. Ja.

Sognef. Amtmanden skal ikke erfare noget af mig.

Saaling. Jeg takker jer.

Sognef. Der er min Haand.

Saaling. Det er en ærlig Mands Haand.

Sognef. Noget maa I dog sige Amtmanden.

Saaling. Nej.

Sognef. Han lader jer ikke blive i Fred —

Saaling. Saa drager jeg bort.

Sognef. Det forbyde Gud!

Saaling. Dersom mine Paarørende faaer at vide hvor jeg er, saa kommer de, hykler for de

Par Skilling jeg eier og ærgrer mig til døde.

Sognef. Har I Penge? Formue?

Saaling. Ja. Nok for mig, saadan, som jeg lever.

Sognef. Og plager jer saaledes?

Saaling. Denne Plage, er min Sundhed og Sindsroe.

Sognef. Hvem skal arve jer?

Saaling. Gode Mennesker.

Sognef. I har giort mig ganske bedrøvet.

Saaling. I har ogsaa bedrøvet mig.

Sognef. Det gior mig ondt.

Saaling. Nu maae jeg heller ingen Rolighed have her.

Sognef. Naar I tager bort, saa mister jeg en brav Ven.

Saaling. Jeg mister ogsaa en ærlig Ven i jer.

Sognef. Gud lad os blive sammen.

Saaling. Det ønsker jeg ogsaa. Min Vei til Graven er kort. Jeg vilde saa gierne gaae det Stykke jeg har tilbage i Fred og Roe.

Sognef. (tager ham i Haanden) Hvad jeg kan giøre for jer, skal jeg giøre som en ærlig Mand. Vær imidlertid ubekymret. (gaaer)

Tiende Scene.

Saaling. Nikolai.

Nikolai. Det er et Liv! Jørgen raaber til alle hans Bekiendere længe førend han kommer dem nær, at han er Brudgom, og at han kan takke jer for det.

Saaling. Saa.

Nikolai. Han har plukket sig en Pokkers stor Boeket, og hans Kiereste har bundet et rødt Baand om hans Hat.

Saaling. Hm!

Nikolai. Jh men saa glæd jer dog ogsaa over det.

Saaling. Ja, ja.

Nikolai. Altid gior i andre Glæde og Fornøielse. Men selv er I aldrig glad og fornøiet.

Saaling. Hvad vil du bestille i Dag Nikolai!

Nikolai. Hvad I vil! jeg er vel tilmode og saa gaaer Arbeidet fra Haanden.

Saaling. Skal vi kiøre Brænde hiem?

Nikolai. Vil I ikke spise først.

Saaling. O jo, vi kan ogsaa spise først — eller — spiis du.

Nikolai. Vil I ikke spise med?

Saaling. Jeg er ikke sulten.

Nikolai. Allene sætter jeg mig ikke til Bords.

Saaling. (gaaer frem og tilbage)

Nikolai. (seer paa ham)

Saaling. Du skal ikke bryde dig om mig. Jeg er ikke i got Humør, men det gaaer nok over igien.

Nikolai. Saa? (Dækker Bordet. Tager hvad han bruger dertil af Skuffen under Bordet)

Saaling. Det var ret.

Nikolai. (seer paa ham) Alle Mennesker her i Byen holder meget af jer, I er velkommen overalt, det har været et got Aar for jer, I har faaet jeres Høe tørt under Tag; hvad vil I da have meer.

Saaling. Intet! jeg har en tro Ven i dig, hvad kunde jeg ogsaa forlange mere?

Nikolai. Ja I kan troe, jeg holder meget af jer; var jeg kun klogere.

Saaling. Du ærlige Karl! tak du Gud at du ikke har været uden for denne Bye, og ikke har andre Bekymringer end dit Arbeide og din Pige.

Nikolai. Bekymringer? Hm! jo! jeg har dog ogsaa Bekymringer.

Saaling. Hvilke?

Nikolai. Søgnedage har jeg ingen. Men hver Søndag Eftermiddag er jeg bedrøvet naar jeg

kommer fra Kirke — saa tænker jeg efter hvad der engang skal blive af mig.

Saaling. Sikkert noget godt.

Nikolai. Saa længe I lever, o ja — men naar I engang er borte — ja saa — du gode Gud! Nu — det er jo ikke Søndag i Dag — i Dag vil vi ikke tænke paa det — Ja, ja, ja!

(tager sin Hue og slaaer Fluerne ned af Spindelvæven)

Saaling. Hvad giør du?

Nikolai. Jeg tager Fluerne bort.

Saaling. De ere jo allerede døde, lad dem sidde.

Nikolai. Døde? jo men! De sover. Luften er saa kold uden for, deraf sover de ind. Naar Solen kommer igien til Foraaret, saa vaagner de alle op igien. (vil blive ved)

Saaling. O lad dem sidde! De sover kun. Naar Luften bliver for kold — slumrer de ind! de ere ikke døde! med Haabets Foraars-Soel vaagner de igien — de vaagner op igien. Ganske rigtig Du ærlige Karl: veed du, at du der i din Eenfoldighed har sagt mig noget trøsteligt?

Nikolai. Det er mig kiert. Men de Krabater stikker fordømt — I husker nok for en Maanedstid siden hvor svollen mit Øie var — det var een af de store Fluer, som — ih, mit Øie var ganske saaret!

Saaling. (smilende) De sover. De som

saarede og blev saarede. Men de vaagner op igien det er Hovedsagen! Saa lad os da aldrig gjøre nogen ondt, og lad os fatte Mod, naar man gjør os ondt. Kom nu ned i Haven, kom! (de gaaer)

Anden Act.

Hos Amtmandens.

Første Scene.

Sognefogden. En Tiener.

Tieneren. Kom kun nærmere. Hr. Amtmanden kommer strax.

Sognef. Siig mig dog, hvem er det fremmede Herskab, som er kommet med Hr. Amtmanden?

Tieneren. En Hofraadinde med hendes to Børn. Gud veed hvorfra de kommer.

Sognef. Gaaer de da aldrig ud af Huset? Man seer dem ikke.

Tieneren. Nei aldrig. Det maae hænge underlig sammen med dem. (Tieneren gaaer)

Anden Scene.

De Forrige. Amtmanden.

Amtm. Nu, hvor vidt er vi kommet, hvad har han faaet at vide om den nymodens Bonde? Hvem er han?

Sognef. Hvad jeg allerede vidste. Han er en ærlig Mand.

Amtm. Rig?

Sognef. Det lader ikke til det, men velhavende kan man paa alle Ting —

Amtm. Han har altsaa ikke faaet noget at vide. Han er mig et jamuerligt Subjekt. Nei, da har jeg paa andre Steder, ganske andre Karle — de kan udspionere alting. Den Karl, den Saaling, gior den hele Bye confus.

Sognef. Hvori bestaaer det? jeg begriber det ikke.

Amtm. Den ene Klage efter den anden —

Sognef. Hvad klager man over, og hvem klager?

Amtm. Det angaaer for det første ikke ham.

Sognef. Det angaaer mig. Som Sognefoged maae jeg kiende mine Folk.

Amtm. Folkene angaaer mig ikke — jeg holder mig til Sagen — den dømmer jeg efter mine Bøger — og dermed holla!

Sognef. Ikke holla! Hr. Amtmand! Efter min ringe Forstand —

Amtm. Velbekomme ham Hr. Sognefoged.

Sognef. I lige Maade! Efter min ringe Forstand — vilde jeg sige — findes der ofte Mennesker, som jeg ikke troer Bøgerne kan give os megen Beskeed om.

Amtm. Mine Bøger er en rigtig og en retfærdig Linieal, som er giort for hele Verden, til den maae Menneskene passe. Hvad der ligger uden for, bliver skaaret af — og hvad der ikke strækker til, maae have Tilsætning.

Sognef. Ja — Tilsætningen —

Amtm. I har dog ikke noget at beklage jer over? Processerne tager jo saadan af hos jer —

Sognef. Ja Gud skee Lov! Og — tro mig, det kan vi takke Saaling for.

Amtm. Saa?

Sognef. Enhver har Tillid til ham. Hvad han siger, det gielder. Har der været Trætte imellem nogen — er der nogen som vil slutte et Kiøb, eller en Karl eller Pige, som skal giftes — alle vender sig til ham for at faae Raad og Hielp — og som han raader, saa skeer det, og enhver er fornøiet.

Amtm. Ej, ej!

Sognef. Mange Mennesker gik vrede ind af hans Dør, og komme Arm i Arm tilbage. Hvorfor skal man da examinere saadant et Menneske?

Amt. Jo netop. De ere farlige Mennesker.

Sognef. De, som leve saaledes —

Amt. De opretter statum in statu

Sognef. Hvad vil det sige?

Amt. De opkaste sig til Øvrighed.

Sognef. Vist ikke. De skaane Øvrigheden for megen Møie og Bekymring.

Amt. Men jeg vil have Møie og Bekymring — derfor er jeg Amtmand. Det er min Ager og Ploug: og smaae Kanallierier hører man nu slet ikke mere til!

Sognef. Ikke meget.

Amt. Nu har der — i 3 Aar ingen været i Halsjernet.

Sognef. Desto bedre, Hr. Amtmand.

Amt. Ganske rigtig — for dem som ikke er kommet der og havde fortient det. Men ikke for Justitsen. Halsjernet maa jevnlig bruges, at de uerfarne kan speile dem deri, og mærke at der er Retfærdighed i Landet.

Sognef. Jeg maa tilstaae — det er mig for høit.

Amt. For hvoraf kommer det ellers at Verden eller meget mere Menneskene som boe i den, hver Dag bliver værre og værre? Af Mangel paa Straffen kommer det? I forrige Tider gik intet kristen Menneske forbi en Galge uden at gyse! men i

vore Dage, anseer de gamle den for Skuur, og og Ungdommen leger under den.

Sognef. Har de ellers noget at befale?

Amt. Han maa ingen Omgang mere have med Saaling.

Sognef. Hvorfor ikke? Han er min Ven —

Amt. Jeg er hans Amtmand.

Sognef. O ja —

Amt. Han bliver der fra.

Sognef. Got, men nu gaaer jeg først hen og lader ham vide, at det er bleven mig forbudt at komme til ham, siden efter bliver jeg borte. (vil gaae)

Amt. Er det ikke aabenbare —

Sognef. Ærlighed! man skal advare enhver for det onde. Det erindrer jeg ret got fra min Børnelærdom om Kierlighed til Næsten. Og jeg vilde ønske enhver vilde erindre det, hvad Stand og Værdighed han end hørte til! jeg anbefaler mig underdanigst. (gaaer)

Amt. Den Knægt, Saaling, har forvirret alle Hoveder. Citerer den Krabat mig ikke ordentlig hans Børnelærdom?

Tien. Jacob Graumann —

Amtm. Lad ham komme ind.

Tredie Scene.

Amtmanden. Jacob Graumann.

Jacob. Med Tilladelse —

Amtm. Jeg veed det allerede — jeg veed det allerede. Den Peernæsviis den Hr. Saaling, har hiulpet til at skille jer ved Pigen.

Jacob. (kan neppe tale for Vrede) Ja, Herre!

Amtm. Rechters Lise. Jeg kiender hende. En smuk Pige.

Jacob. Ja Hr. Amtmand.

Amtm. En rig Pige. Naar jeres Penge var kommen til Rechters — Hilleskam —!

Jacob. Vi kunde have kiøbt den halve Bye.

Amtm. Det er en listig Karl, den Saaling. (leer)

Jacob. Jeg kan ikke lade det blive derved!

Amtm. Det er med Faderens Villie. I kan ikke klage. I maae ægte en anden.

Jacob. Pigen bryder jeg mig ikke om. Men Pengene — jeg kan ikke glemme det — jeg troer jeg giør en Ulykke paa den Saaling.

Amtm. Nei, for alting! giør ikke det. Om den Karl leer, eller ikke leer — den Historie er snart glemt. I maae have Taalmodighed.

Jacob. De skulde have nogen Opsigt med det. Saaling er en Oprørsstifter.

Amtm. Det siger man

Jacob. En Landlober.

Amtm. Man giør sig stærkt Umage for at faae at vide hvem han er.

Jacob. En Spion.

Amtm. Hvorledes? Hvad? Har I nogen Under —

Jacob. Hvad mener De — hver Maaned — saadan mod Enden af Maaneden, saa gaaer han ad Veien til Hiemfeld. I Skoven ved det sorte Kors — der kommer en ung Pige og møder ham.

Amtm. En Pige? En ung Pige? Men sæt jer dog ned, Jacob.

Jacob. O —

Amtm. Sæt jer. (Jacob sætter sig) Nu — „der kommer en ung Pige og møder ham" — og —

Jacob. Og bringer ham et Brev i et hvidt Tørklæde.

Amtm. (nysgierrig) Brev?

Jacob. Han læser det, og kysser Pigen og giver hende Penge, og saa gaaer hun igien tilbage til Hiemfeld, og han hertil.

Amtm. Det har I seet?

Jacob. To Gange. Mikkel Hugger har ogsaa seet det. Han veed hvad hun hedder. Hun hedder Grethe, og boer hos Skovfogden, hvor hun betaler for sin Kost.

Amtm. See engang — ! Hm —

Jacob. Hun er ikke fra Heimfeld. Ingen veed hvorfra hun er. Hun bærer Bønderdragt, og er en net Pige.

Amtm. (staaer op) Det maae man komme efter, det er en utilladelig Opførsel. Den gamle Synder!

Jacob. Og Brevene —

Amtm. Ja vist.

Jacob. Som hun bringer ham —

Amtm. Rigtig. En farlig Omstændighed. Min Søn, det vil vi gjøre af i al Stilhed. Jeg giver dig et Brev til Amtmanden i Heimfeld, han er min meget gode Ven.

Jacob. Det var ret.

Amtm. Du henter Pigen herhid.

Jacob. Victoria!

Amtm. At man kan anstille en Confrontation.

Jacob. Og dersom han er en Spion.

Amtm. Saa melder jeg det til den høie Regiering.

Jacob. Saa kan han, hvem veed, endnu blive ført til Galgen?

Amtm. Det er mueligt.

Jacob. En Spion skal man hænge.

Amtm. Kom nu med mig, saa skal jeg skrive strax.

Jacob. Min Dreng skal kiøre alt hvad Tøi og Trække kan holde til Heimfeld.

Amtm. Kun tavs —

Jacob. Der skal ikke komme et Ord af min Mund.

Amtm. At vi kan fange dem begge to.

(gaaer)

Jacob. Han skal hænges, det er vist nok.

(gaaer)

Fierde Scene.

Hofraadinde Marbach. Friderik.

Hofraad. (nejer dybt) Deres Velbaarenhed — hm — han er her ikke.

Frid. Pas kun paa, De forgalloperer Dem med Amtmanden.

Hofraad. Jeg gaaer i Skridt og sikkert.

Frid. At vilde give 200 Rdlr. for at faae at vide, om Onkle har Penge eller ikke?

Hofraad. Det skiær mig i mit Hierte — men det faaer ikke at hielpe.

Frid. Dersom han nu har Penge, denne Hr. Onkel Bonde, hvem siger da at han derfor vil testamentere os nogen?

Hofraad. Vi gaaer ikke af Stedet og holder ikke op førend —

Frid. Ja, han maa dog endelig faae at vide at vi har udspioneret hans Ophold og at vi er her.

Hofraad. Rigtig.

Frid. Saa kunde vi jo strax have gaaet hen til ham, og hylet, skreget og forlangt —

Hofraad. Pst! — Saa havde han gaaet sin Vej.

Frid. Det kan han jo gjøre endnu.

Hofraad. Nej. Det kan han ikke.

Frid. Saa?

Hofraad. Nej! Amtmanden maa, som Øvrigheden være ansvarlig for hans Person men det bryder vi os ikke meget om. Vi ere ganske høflige. Amtmanden faaer 200 Rdlr. for at udspionere alting og passe paa at han ikke løber bort.

Frid. Saa? Hvad vi har travlt for at faae Fingere paa et par Tusind Daler; naar jeg er lykkelig kan min Banke vinde saa meget i een Nat.

Hofraad. Du har Lykke i Spil. Men —

Frid. Heltelykke! Men det er til at blive gal over — ikke at have rørt et Kort i otte Dage!

Hofraad. Just fordi du er en Spiller har Onkel aldrig kundet lide dig.

Frid. Fordi jeg er en lykkelig Spiller, derfor har han hadet mig. Disse vrantne Bogmagere, de hader altid de Lykkelige. Men han har heller aldrig elsket Dem meget høit.

Hofraad. Det havde hans Broder, din salig Fader Skyld i.

Frid. Ja vist.

Hofraad. Med dem har jeg havt mit Kors. Men hvor bliver din Søster af?

Frid. Hun staaer og seer paa det ædle Markarbeide.

Hofraad. Bare hun ikke løber bort. Hun var i Stand til at løbe hen til den gamle Nar og i sin dumme Hiertens Enfoldighed røbe alt.

Frid. Hvad hun veed. Hun har jo aldrig faaet mere at vide, end at vi ere reiste herhid for at giøre os gode Venner med ham igien.

Femte Scene.

De Forrige. Loviſe.

Loviſe. Jeg har seet ham — jeg har seet ham!

Hofraad. }
Frid. } Hvem da?

Loviſe. Onkel — den ærlige gamle Onkel.

Hofraad. }
Frid. } Hm! Hm!

Loviſe. Han seer saa god ud. — Saa ærlig, saa ulykkelig.

Frid. Ja vist.

Louise. Og han ligner salig Faders Portrait saa meget.

Hofraad. Du er jo ganske slakaandet min Pige? (tager hende i Kinden) Ganske heed — har du da talt med ham, min Tøs?

Louise. Ja — jeg —

Hofraad. (forskrækket) Hvad —

Louise. Jeg havde gierne talt med ham, men da De havde forbudt mig det, saa giorde jeg det ikke.

Hofraad. Fordi vi vil gaae sammen der hen min Pige — og ellers havde du kommet til at gaae to Gange i denne Heede. See der — (hun brækker et Stykke Morselle af) det Stykke Morselle skal du have fordi du var en lydig Pige.

Louise. (kysser hendes Haand)

Hofraad. Hvordan saae han da ud, den kiere Onkel, hm?

Frid. Endnu munter og frisk eller —

Louise. (bedrøvet) Nej — meget syg —

Hofraad. (kan ikke skiule sin Glæde) Syg? — ak! —

Louise. Han lever nok ikke længe.

Hofraad. Ikke? ja, du gode Gud! vi skal alle døe. Nu saa gaa da hen min lille Tøs og læs lidt i din Telemak.

Louise. Gaaer vi da snart hen til Onkel?

Frid. I Morgen tidlig.

Louise. Vi maae gaae tidlig. Han gaaer paa Arbeide ligesom andre Bønder.

Hofraad. Ja det er just hans Sygdom.

Louise. Han pløyer —

Frid. Han snakker allerede hen i Taaget.

Louise. Han saaer, han slaaer Høe.

Hofraad. Ak du gode Gud! Døden staaer malet paa hans Ansigt.

Louise. Den stakkels Onkel.

Hofraad. Ja mit Barn, saa gaaer det i Verden.

Frid. Naar jeg bare betænker hvordan Onkel ellers var — saa klog og forstandig —

Hofraad. Nu er han fra Forstanden.

Louise. (frygtsom) ganske — gal?

Frid. Somme Tider ikke.

Hofraad. Men til andre Tider —

Frid. Somme Tider bider han Folk.

Louise. O du arme Onkel. Han gaaer dog rask.

Frid. Feberhede!

Louise. (sukker) O Gud lad et hvert Menneske beholde sin sunde Forstand! (gaaer)

Siette Scene.

Hofraadinden. Friderik.

Hofraad. (hæftig) Syg.

Frid. Intet Testament!

Hofraad. Eller et som ikke duer!

Frid. Det er den høie Tid.

Hofraad. Den skiønne Marbachske Formue!

Frid. Bare den ikke er ødt bort!

Hofraad. Jeg er ligesom jeg er forvirret i Hovedet, naar jeg tænker paa, at vi kunde miste de Penge.

Frid. Amtmanden maa skynde sig.

Hofraad. At han bliver taget i Forvaring.

Frid. Og Pengene.

Hofraad. Onkel kan —

Frid. Amtmanden sætte i Forvaring.

Hofraad. Sætte i Kost.

Frid. Hvad bruger saadan en gammel Mand? En Slaabrok, Havresuppe, Kryderthee, en Bønnebog og en lille Seng — saa er han forsørget.

Hofraad. Nej vist ikke. Der gives fattige Folk paa Landet, som gierne for billig Betaling indrømmer saadan en Mand en Stoel i en Kakkelovnskrog.

Syvende Scene.

De Forrige. Amtmanden.

Hofraad. Ah det er vel de kommer. Siig

mig, hvem har ret? Er en Mand, en Kabinets-sekretair der forlader sit Bureau, som min Hr. Svoger Marbach — her kalder han sig —?

Amtm. Saaling. Dersom det ellers er den de holder for deres Svoger.

Hofraad. Det forstaaer sig. Det maae være ham. Nu siig mig eengang, er saadan en Mand, som skiærer Haarene af sig, og ombytter Pennen med Spaden for at rode i Jorden —

Amtm. Forsvandt han da saadan med et?

Hofraad. Ganske pludselig.

Frid. Han tog først sin Dimission.

Amtm. Og hans Formue?

Hofraad. Bestod i lutter Vexler.

Frid. Payable au porteur!

Hofraad. Er nu saadan en Mand, der træller, som et Lastdyr —

Frid. Og skaber sig til Nar for Bønder —

Amtm. Stifter Uro —

Hofraad. Maa man ikke holde ham for gal?

Frid. Og deklarere ham for gal?

Hofraad. Altsaa — deklarere vi ham for gal: og saa er den Sag forbi.

Amtm. Nej langt fra. Publikum — det menneskelige Selskab kan holde æstimere og ansee en for gal — men derfor kan Øvrigheden ikke taxere ham for det samme.

Frid. Men alle hans Handlinger.

Amtm. Desuden — saadan en Øvrigheds Taxation følger Arrest.

Hofraad. Den betaler vi.

Amtm. Hans Formues Udlevering.

Hofraad. Den tager vi imod.

Amtm. Og Caution.

Frid. Den skaffer vi.

Amtm. Saa vidt er det endnu ikke kommet — men det kan komme. Naar man juridice vil gjøre en gal, som ofte er Tilfældet in Praxi, saa maa man ganske gaae saadan til Verks, at der ikke mangler noget ved Methoden, som man adhiberer for at naae sit Maal.

Hofraad. Saa brug for alting den rigtige Methode.

Frid. Og den korteste.

Hofraad. Jeg er erkiendtlig. Manden er —

Amtm. I mine Hænder, siger jeg Dem. Jeg, som til Punkt og Prikke kiender Processers Begyndelse, Fremgang og Ende.

Hofraad. I Deres Hænder? (griber begge hans Hænder) O Gud sig dog —

Amtm. Har han en Datter?

Hofraad. Min Svoger, den saakaldede Saaling? Nej.

Amtm. Heller ingen havt?

Frid. Nei.

Hofraad. Han har altid været ugift.

Amtm. Ja, hvad det angaaer —

Hofraad. Og forresten meget dydig.

Amtm. Er de vis paa, at han ingen Dat-ter har?

Hofraad. Ganske vis.

Amtm. Saa gratulerer jeg dem — thi saa skal vi noget nær kunne lade ham hæfte.

Hofraad. (glad) Hvad siger de?

Amtm. Om et Par Timer skal det vise sig.

Hofraad. Det glæder mig — ikke for de lumpne Penge — omendskiønt mine stakkels Børn —

Amtm. Det forstaaer sig.

Hofraad. Men for hans kiere Siel! Man-den er melankolisk. Han kunde styrte sig i Vandet, skiære Halsen af sig, tage Rottekrudt eller paa an-dre Maader skille sig ved Livet — og hvor kom saa den kiere Siel hen?

Amtm. (med sammenlagte Hænder) Ganske sandt!

Hofraad. Naar han er i Forvaring —

Frid. Saa kan De være ganske roelige. Men hvordan vil De faae ham derhen?

Amtm. Ja, det er vanskeligt at fange en Philosoph. Men naar man hos slige Subjekter, ved at anvende den behørige Kulde først har frem-lokket det indvortes svage Menneske, saa lader de

dem ikke mere styre ex principiis, og saa bliver Philosopherne saa dumme og blinde, at Børn kan fange dem.

Frid. En Engel.

Amtm. Et ringe Menneske, til deres Naades Tieneste. Vi behøver nu ikke at sige hinanden mere. Proceder De paa deres Side, som hans kiere Beslægtede og gaae til ham naar De vil. Jeg paa min Side proceederer, som den modereerte men ubevægelige Øvrighed. Enden bliver — at han maae afstaae sin Formue eller giøre et got Testament. (gaaer)

Hofraad. Og en kostbar Present — for Deres Velbaarenhed.

Ottende Scene.

Hofraadinden. Friderik.

Frid. Men dersom der nu ingen Penge er?

Hofraad. Vær stille. Du forstrækker mig, 72 Rigsdaler har Befordringen kostet, 20 Daler har vi fortæret, 3 Rigsdaler til Drikkepenge, halvtredie Rigsdaler til Bompenge! og — fordømt! (gaaer)

Frid. Dersom der ingen Penge er, saa giør jeg en honet Pharobanke i Vertshuset for Barberen og Sognefogden, og reiser videre fort.

(gaaer)

Niende Scene.

En Bondestue, som i første Act.

Saaling. Nicolai.

(Nikolai tager Tallerkener ud. Saaling sætter Bordet frem, tager Dugen af og lægger den i Skuffen, Nikolai kommer igien.)

Saaling. Hent mig Papiir, Pen og Blæk. Der er Ovnglen.

Nikolai. Strax, strax!

Saaling. (sætter Stolen til Bordet og bliver eftertænksom staaende og lænner sig paa den) Ja! — (viser sig rask) ja! (gaaer frem og tilbage, bliver staaende med Armene over kors) Det er paa Tiden. Ingen Opsættelse mere.

Nikolai. Der er Papiir, Pen og Blæk. Saa, giv jer nu i Færd med det.

Saaling. Nikolai! svar mig oprigtigt.

Nikolai. Det gjør jeg altid.

Saaling. Har du ikke en Pige her i Byen?

Nikolai. (leer)

Saaling. Ja eller Nei.

Nicolai. I spøger.

Saaling. Har du talt til nogen Pige om Ægteskab.

Nikolai. Talt til om Ægteskab? Nei! Nei!

Saaling. Har du tænkt paa en, som du havde Lyst til at have til Kone?

Nikolai. Tænkt? (seer) Jeg har sagtens tænkt paa en. Men jeg har jo icke noget, hvem vilde tage mig? Marie kan jeg got lide — men hun har sin — (suffer) ak nei! her veed jeg ingen.

Saaling. Ikke?

Nikolai. Dersom jeg havde en Pige, saa saae I mig ikke Søndag Eftermiddag saadan sidde uden for Døren og see paa Himlen.

Saaling. Havde du Lyst til at tage dig en Kone?

Nikolai. (sier)

Saaling. Svar mig.

Nikolai. Jh ja, hvorfor ikke?

Saaling. Nu da, min gode Ven — for du er rigtig en god Ven. Jeg vil sørge for dig. Jeg begynder at blive gammel og svag — du maae vide hvad der skal blive af dig, naar man engang bærer mig ud af Huset.

Nikolai. O tael ikke om det — I bedrøver mig.

Saaling. Det troer jeg gierne, men see herud — Bladene falde af og Vinden farer over Stubbene — den Tid er ogsaa snart for Haanden med mig. Min sidste Stund er maaskee ikke langt borte; min lille Hytte blev da solgt, og du ærlige Karl, maatte saa følge mig uforsørget til Graven,

og naar du kom hiem, saa vilde man maaskee vise dig ud af Huset.

Nikolai. (giver ham Haanden med fraavendt Ansigt) Nu lad os ikke tænke paa det. Jeg har stærke Arme. Gud vil nok sørge for den stakkels Nikolai. Saadan faaer jeg det rigtig nok aldrig mere, som jeg har havt det hos jer.

Saaling. Gaae hen til Rechter, og bed ham laane mig sin lille Vogn — du skal kiøre til Heimfeld, ieg vil give dig et Brev med. Der er en brav Pige, hende skal du bringe herhid — kan du lide hende, saa skal du tage hende til Kone.

Nikolai. (seer forundret paa ham)

Saaling. Lever du got med hende, saa skal dette Huus, min Jord og min Have være din Eiendom efter min Død.

Nikolai. Dette Huus —

Saaling. Ja.

Nikolai. Med Jord og Have —

Saaling. Ja.

Nikolai. Og en Kone —

Saaling. Og en god Kone.

Nikolai. Men I skal ikke døe — I skal leve længe — have Helbred og et muntert Sind.

(falder ham om Halsen)

Saaling. Nikolai — det glæder mig at see dig fornøiet. Du er en ærlig Karl, du fortiener at være lykkelig — og Gud være lovet at jeg har

bidraget dertil. I dette Øieblik glemmer jeg megen Utaknemmelighed og megen Kummer. Gud være lovet!

Nikolai. Kan man da være utaknemmelig? O det er slet handlet. Gid jeg bare kunde gjøre noget for jer! Gid jeg kunde rædde jeres Liv! eller være syg for jer — o gid jeg kunde gjøre noget ret meget for jer! I er saa god.

Saaling. Tak Nikolai! — Tak! Bestil nu Vognen.

Nikolai. Hille skamfærd, hvor Brudgommen skal kiøre! og løbe — for jeg vil ikke sidde i Vognen — jeg vil løbe ved Siden af Hestene, og synge og springe. (han vil gaae men vender om igien) Men I maae ikke døe — det siger jeg jer. I er hiertefrisk og sund, og det ærgrer Døden — derfor bliver han længe borte. (gaaer)

Saaling. (sætter sig ned for at skrive)

Nikolai. (kommer igien) Hvad Slags Haar har hun?

Saaling. Brune.

Nikolai. (synger) Min Glut brunsiet, brun af Haar ꝛc. (gaaer)

Saaling. (skriver — efterat han har skrevet et Øieblik) Utaknemmelige! Dersom du kunde see, hvorledes jeg bliver mit Løfte tro. (skriver igien)

Tiende Scene.

Saaling. Amtmanden.

(Amtmanden beholder Hatten paa og gaaer midt ind i Stuen, lænner sig paa Stokken og seer paa Saaling. Saaling seer paa ham og bliver siddende.)

Amtm. (vred) Nu?

Saaling. (lægger Pennen hen) Hvad vil De?

Amtm. I, Han eller De! Hvad er man? Hvad giver man sig ud for?

Saaling. (staaer op, bliver staaende ved Bordet og siger rolig) Et Menneske.

Amtm. (forlader sin Stilling) Amtmanden!

Saaling. (gaaer frem — efter et lidet Buk) Ogsaa et Menneske.

Amtm. I er en Undersaat.

Saaling. Det er jeg gierne.

Amtm. Nu, hvad bliver det til, bliver man ved at spille Incognito, eller hvad bliver det til?

Saaling. De — har i det mindste valgt en vanskelig Incognito, dersom denne paatagne Tone længere skal skiule Deres Godhed.

Amtm. Jeg tager jer, som jeg finder jer.

Saaling. I Guds Navn!

Amtm. Hvorfor er I kommet her i Landet?

Saaling. Er jeg mistænkelig?

Amtm. Svar mig paa mit Spørgsmaal.

Saaling. Saasnart mit er besvaret.

Amtm. Hvad Ret har I til at spørge?

Saaling. Den Ret, som Bevidstheden om min Uskyldighed giver mig.

Amtm. Naar I ikke siger hvorfra I er, hvo I er, hvoraf I lever, hvorledes I er kommet til alt det I har kiøbt her, saa kan jeg sende jer bort.

Saaling. Nei, det kan De ikke.

Amtm. Det skal I faae at see.

Saaling. Og dersom jeg nu hellere vil gaae min Vei, end besvare disse Spørgsmaal?

Amtm. Saa vil I derved bevise, at vor Mistanke er grundet, og jeg lader jer anholde, og ikke slippe bort.

Saaling. Min Herre — Hr. Amtmand — vi vil ikke tale længere i denne Tone. See paa mig. Vidner mit Ansigt — om jeg er et ondt Menneske?

Amtm. Et Ansigt er ingen gyldig Attest for Retten. Et Ansigt kan man ikke føre til Protocols.

Saaling. Det veed jeg. Men umiskiendelig vil De finde Spor af dyb Græmmelse. Sæt, at mit hele Liv har været en sielden afbrudt Kiæde af Græmmelse, Utaknemmelighed, Tab og Vee-mod — og saa spørger jeg — hvad gavner det Dem og disse gode Bønder, som jeg endelig lever i Fred og Rolighed hos, at en gammel ærlig Mand for-

tæller Dem sin sørgelige Historie, og at den blev opskreven og henlagt i Amtregistraturet? Und mig denne eensomme Afkrog, som jeg har fundet for mine forgrædte Øine. Jeg har sagt Verden mit sidste Farvel — bring mig ikke mere tilbage i den.

Amtm. Øvrigheden maae vide hvem I er.

Saaling. Øvrigheden? De er min Øvrighed — beskyt De mig. Vær De, hvad Deres Bestemmelse er, de Ulykkeliges Fader. Mit Hierte slaaer mat. Livet Storme har trættet det. Plag ikke dette saarede Hierte med Byrden af Formaliteter, som sikkert ikke ere nødvendige her. Det var nædelt dersom De —

Amtm. Uædelt? Kom I mig med jeres — uædelt! Hvem I ogsaa er, og hvad I ogsaa har begaaet — saa er jeg nu selv kommen herhid — og jeg har begyndt Sagen med Menneskelighed —

Saaling. Det er Deres Skyldighed.

Amtm. Skyldighed? Og dersom jeg nu gik anderledes til Verks, hvad vilde I vel sige, hvad vilde I vel giøre?

Saaling. Foragte Dem. Alting i Verden har sin Linie, hvorover man ikke kan komme. Grusomhed ogsaa. Giør hvad De vil — jeg venter rolig.

Amtm. Vi sees igien.

Saaling. Naar det skal være —

Amtm. Jeg kommer ikke igien.

Saaling. Jeg maae komme naar De befaler det.

Amtm. Hm, jeg lader jer hente.

Saaling. Ingen Vanære, jeg taaler den ikke.

Amtm. Hvor kommer I til at tale i disse høie Toner? Og til at leve i saadan Overdaadighed? I er fangen, siger jeg jer, tag jer i Agt. Disse høie Toner hielper jer ikke hos mig. Ydmyghed kan allene hielpe jer. (gaaer)

Saaling. Altsaa — heller ingen Rolighed her. (sætter sig ned og gier Brevet færdigt) Jeg har lidt nok her i Verden. Skal jeg ogsaa her bøie mig under Ulykken, saa er Enden dog en trøstende Tanke.

Ellevte Scene.

Saaling. Nikolai.

Nikolai. Aa grumme gierne, sagde den gamle Rechter — Hestene var i Stand, og nu lader han spænde for.

Saaling. Der er dit Brev. Reis nu med Gud og kom snart igien.

Nikolai. Et Brev? — ja. Det er et Brev! Hillemæn! I skriver smukke Bogstaver, kan jeg troe — men jeg kan jo ikke læse.

Saaling. Det andet Huus paa venstre Haand i Byen. Pigen hedder Grethe.

Nikolai. Sig det engang endnu.

Saaling. Det andet Huus paa —

Nikolai. Ja det veed jeg. Navnet — sig mig det engang endnu.

Saaling. Grethe.

Nikolai. Grethe! Det maae jeg lide, det er et smukt Navn — det klinger saa godt.

Saaling. Hun er god.

Nikolai. Grethe? O det vil dog være rart for jer med, naar Grethe først kommer her; I lever saa eene med mig.

Saaling. Reis derhen, min Ven!

Nikolai. Hvordan er det med jer? I er saa stille. Fortryder det jer? Ønsker I det ikke mere?

Saaling. (lægger sine Hænder paa hans Skuldre) Jo nu ønsker jeg det just. Skynd dig, at du kan komme snart igien.

Nikolai. Jeg vil flyve afsted. Hvor gjemmer jeg Brevet, saa jeg ikke taber det. Jeg vil ikke putte det i Lommen. Jeg veed nok hvordan jeg bærer mig ad, jeg holder det i Haanden lige til Heimf. o. Gud være med jer Fader! I er min Fader, jeg har jo ingen anden Fader. Lev vel.

(løber bort)

Saaling. Lykkelige Menneske!

Nikolai. (kommer igien) Om en halv Times

Tid maae J give Kverne Hve. Og Gæssene — ja jeg kommer vel tilbage, førend de kommer hiem.

(gaaer)

Saaling. (seer ud af Døren efter ham) I to Spring er han alt over Gaarden og Gaden. Lykkelige, lykkelige Menneske! (gaaer frem og tilbage) Nu er jeg da allene! Allene! Hvor vil Menneskene endelig tillade mig at være allene? — I Graven!

(sætter sig ved Bordet med Haanden under Kinden)

Tredie Act.

Saalings Huus.

Første Scene.

Rechter. Saaling.

Rechter. Sognefogden siger mig, at der er passeret et og andet. Et Par snavs Karle her paa Stedet har reist sig og talt imod jer, og sat Amtmanden Fluer i Hovedet.

Saaling. Saa gaaer det i Verden!

Rechter. Men saadan skal det ikke gaae. Her er ogsaa ærlige Folk her paa Stedet. Lad mig kun raade. Jeg veed nok hvad jeg gjør.

Saaling. I maae ikke gjøre noget ved den Sag, eller jeg sætter ikke min Fod mere inden jeres Døre.

Anden Scene.

De Forrige. Sognefogden.

Rechter. Det siger jeg jer — vi passer paa, og dersom man er uretfærdig, saa '— nu — hvad siger han for godt Hr. Sognefoged?

Sognef. Jeg? Hvad jeg siger? Enhver gjør sin Pligt —

Rechter. Det mener jeg ogsaa. Og vi skal nok snakkes ved, saa de Kieltringer —

Sognef. Holla, Nabo! Enhver gjør sin Pligt. Men efter de Pligter, som paaligger enhver, vil jeg endnu føie til —

Rechter. Imedens I her staaer og taler om jeres Pligt, saa bekymrer de andre sig ikke om deres Pligt og træder jer under Fødder.

Sognef. (vred) Hvad er det, I snakker der? Ha! hvad der skeer og skal skee, det er allerede bestemt for den øverste Ret. Hvo som har Tillid til den, han har Fred i Samvittigheden. Hvo

som spotter den, kan maaskee en kort Tid være rolig, men Samvittigheden banker hvert Øieblik paa Døren. Og hvordan er det saa siden fat med saadan en fredløs Samvittighed, hvor ethvert Menneske kan læse Dommen, som Gud har skrevet paa hans Pande? Nu veed I min Mening. Gaae nu og lad os være allene.

Rechter. Got, meget got! Men hvor jeg da finder saadan en Dom skrevet paa Panden, der slaaer jeg til, og siger, Gud har skrevet det og jeg har læst det. (gaaer) Farvel!

Tredie Scene.

Sognefogden. Saaling.

Sognef. (efter ham) Nei vist ikke! Nei! — Men hør nu her! I maae skrifte reent ud for Øvrigheden. Ellers giver I Exempel paa Ulydighed, og —

Saaling. Hvad Nytte kan Øvrigheden have af min Forklaring.

Sognef. Lad Amtmanden forsvare det. Paa Jorden maae I svare, paa hiin Dag maae han svare. Hvorfor vil I ikke give Oplysning om jer?

Saaling. Fordi mit Ophold saa er bekiendt, mit Øiemeed ikke opnaaet, og min Rolighed tabt. Fordi mine Slægtninge saa søger mig op, kommer herhid og —

Sognef. Nu saa lad dem da komme. Hvad siger det?

Saaling. Nei, nei! Aldrig!

Sognef. Vor lille Landsbye ligger midt i Skoven, langt fra de store Byer, det er intet Opholdssted for Folk fra Hovedstaden, naar de ikke just er saadan faren, som I. De vil komme? Nu vel — I sætter frisk Melk paa Bordet for dem. De leer jer ud. I takker Gud; og de reiser deres Vei igien.

Saaling. I kiender ikke de Folk — de vil arve mig — for at arve mig, er intet Sted for langt borte, intet Bierg for høit, ingen Nederdrægtighed for stor.

Sognef. Er de fattige, saa giv dem noget.

Saaling. De er rige. Men —

Sognef. Saa skal de ikke have noget. Siig, I har intet mere. Giv det i Guds Navn til fattige Folk, saa har i Fred.

Saaling. For at arve mig, har de plaget og forfulgt mig. Dersom jeg igien skulde være nødt til at see den Kone, som forgiftede mit Liv, giorde min Broder ulykkelig og lagde ham i sin Grav — o jeg —

Sognef. Hvem er hun?

Saaling. Min Broders Kone — hans ugudelige Børns Moder! hvis Ondskab og Ränker kostede ham Livet. En Søster af hende har hun

indsperret i et Kloster for at arve hende. Fattige som han udbetalte Almisse til, har hun givet Forskud imod Rente, og røvet dem det halve af deres Almisse. Hendes anden Søster — er død — hun var en Engel, hun var mit alt! Tusinde Taarer, Angest, Fortvivlelse og Jammer, har hun kostet mig. Livet havde været mig en Himmel ved hendes Side. Hun har skildt os ad. Hun har berøvet mig alt hvad der var mig kiert og dyrebart. For at arve mig, for at faae mine Penge, da hun vidste at jeg ingen anden vilde ægte, har hun stiftet Mistænksomhed, Splid og Had imellem mig og hendes Søster. Hun har ikke sparet nogen Kunst og nogen Udvei. Hun har skildt os ad.

Sognef. Det er ugudeligt.

Saaling. Saa førte hun Pigen ud i Verden, opvakte hendes Lidenskaber — hun forførte hendes Søster — og hun, som var Aarsagen til min Ulykke, hun har grædt med mig over min Ulykke. Hun har vidst at bringe Skam og Vanære over mig og Pigen. Først da Pigen var død, da mit Navn var det sidste Ord, som kom over hendes døende Læber, nu først fik jeg alting at vide. Nu kunde jeg græde over spildte Aar — Intet blev mig tilbage, uden det smertelige Minde, de Afskedsbrev fra den Ulykkelige og — Nei, nei, min og min Broders Morder — kan jeg aldrig mere see igien.

Sognef. Det er vist nok haardt.

Saaling. I en dødelig Sygdom, hvori jeg laae i et hæftigt Raserie, forbyttede hun Medikamenterne, gav mig Medikamenter, som ophidsede mit Mod i Stedet for at kiøle det. Og alt dette giorde hun for Penge — for Penge? O lykkelig den, som ikke for mere end en Hytte hvori han kan aande frit, og ikke mere end hans Hænder erhverver til Livets Fornødenhed! Denne Lykksalighed, har jeg erhvervet mig her — jeg lever her af mine Hænders Arbeid. En gammel Ven, langt herfra forvalter min Formue. Her forsvandt Erindringen om de forfarne Dage. Her har jeg nærmet mig til Naturen — den trøster, den styrker mig, og gode Menneskers Retskaffenhed glæder mig. O lad mig dog leve og døe her iblandt jer! Ingen Mindesteen røbe min Grav! I jeres Hierte lever min gode Villie naar jeg ikke mere er til, i denne Hytte et Par gode Mennesker, som jeg har giort lykkelig. Nok — for at slumre rolig der hvor ingen Taarer mere flyder. (han falder i hans Arme)

Sognef. Nu, nu. Kom til jer selv igien — sæt jer ned. (giver ham en Stoel)

Saaling. (sætter sig. Pause)

Sognef. Men sig mig engang — jeres Broder efterlod sig jo Børn?

Saaling. (svag) Ak ja!

Sognef. Nu saa vilde jeg —

Saaling. Da jeg nu havde tabt alt hvad der var mig kiert og dyrebart i Verden, saa vilde jeg leve ganske og aldeles for dem. Jeg underviiste dem — trøstede min skrøbelige Broder og levede ganske for disse Børn. Ogsaa dette lykkedes mig ikke. Moderen rev ned, hvad jeg møisommelig havde opbygt. Den ene Søn, som volte min stakkels Broder Skam og Kummer nok, døde i en Tvekamp for et liderligt Fruentimmer. Den anden er en Spiller af Profession. Der var endnu en Datter, som var et Barn, da jeg gik bort. Er hun god, saa bevare Gud hende!

Sognef. Nu, det er Uhæld nok. Men tag mig det ikke ilde op, at jeres Elendighed i de store Stæder kommer, saavidt jeg mærker, af den Maade I gifter jer paa. I seer en Pige, og dersom hun er smuk, saa forgaber I jer strax i hende; og saa er da hele Verden, Himmel, Jord og Hav allene skabt for hendes Skyld, og jeres hele Lykke beroer blot derpaa om denne Mamesel seer mildt eller suurt til jer. Faaer I hende til Kone, saa har den Hemmelighed paa engang Ende — et halvt Aar efter seer I ikke meget paa hende, og to Aar efter Brylluppet, staaer hun ved Siden af jer, som et gammelt Tresur. Sex Aar efter ønsker I hende dybt i Jorden; og faaer I jeres Ønske opnaaet, saa lader I jer giøre sorte Klæder for at bilde Folk ind, at det gaaer jer nær til Hiertet

Vi Bønder, vi bærer os ikke saadan ad. Vi seer en velskabt Pige, og det fornøier os, men vi bliver ikke narrisk over det, ved det vi har meget at gjøre, og bliver udleet, naar Arbeidet ligger. Faaer vi hende med Gud og Ære til Hustrue; saa hedder det: „Sorg og Glæde med hinanden i 30 Aar, som i Dag". Vil nu Gud at hun bæres til Graven førend vi, saa har jeg seet Mænd græde, som Børn og Taarerne trille ned af Kinderne paa de Blomster, som de pyntede Graven med.

Saaling. Det er sandt.

Sognef. Faaer vi hende ikke, saa smager Maden ikke et Par Dage, og man bliver en Søndag hiemme fra Kroen. Men saa vil Naturen have sin Ret igien. Man gaaer igien paa Kroen. See, saa er der da saadan en velskabt Pige, som gaaer saa allene, og har dog ingen Lyst til at blive allene — man spørger — man frier — man faaer Ja — og saa begynder man, efter kristelig Skik og Brug, Hunsstanden.

Saaling. Deri har I ganske Ret! Men det var ikke allene det, som jog mig fra Staden; lad mig ikke fortælle jer alt hvad jeg har lidt — jeg har kæmpet — det er forbi. Min Regning med Verden er sluttet. Jeg nød ingen Lykke i Verden, førend jeg kom til at leve blandt jer.

Sognef. Nu saa bliv her da, og det vil altid gaae jer vel. Men tael nu med Amtmanden.

Saaling. Nu vel da.

Sognef. Det er Ret, for seer I vel, man har lagt Mærke til jer, og I slipper ikke ud af Byen, førend I har sagt hvem I er.

Fierde Scene.

De Forige. Loviſe.

Loviſe. (ſtikker frygtſom Hovedet ind ad Døren)

Saaling. Hvem er der?

Loviſe. Tør jeg —

Saaling. Kom nærmere, mit Barn.

Loviſe. (til Sognefogden, viſende paa Saaling) Han giør mig dog ingen Fortred?

Saaling. } Jeg?
Sognef. }

Sognef. } Ih Gud bevare os! —

Loviſe. Giv mig Deres Haand.

Saaling. Hvem er De? (giver hende Haanden)

Loviſe. (klapper hans Haand) Kiere Hr. Onkel — gode Hr. Onkel! De maae ikke giøre mig Fortred.

Saaling. (forſkrækket) Onkel!

Loviſe. (ængſtelig) Ja. De maae ikke giøre mig Fortred. Jeg er Loviſe — den lille Loviſe Marbach.

Saaling. (løfter hende op til ſig) Hans Øine — hans Blik — hans Tone! (omfavner hende)

Min Broders Barn, hans Blod! Barn — Pige Louise — retfærdige Gud, hvor kommer du fra?

Louise. (græder) Vær ikke vred, kiere Onkel!

Saaling. Hvorledes kommer du her? Hvoraf veed du — hvem er med dig — er du allene? Er du allene, saa vær mig velkommen. Sig: jeg er allene! Sig det, og Gud velsigne den, som sendte dig.

Louise. Jeg er vel allene —

Saaling. Allene? Allene! Kom til mig, min Datter — kom i mine Arme, og jeg slipper dig ikke af mine Arme, saalænge jeg lever. (til Sognef.) Saaledes saae han ud — saaledes saae hendes Fader ofte paa mig, just saaledes! Gud! hvormeget der paa engang fremstiller sig for mig i dette Øieblik — men hvor kommer du fra — hvoraf veed du —

Louise. (skielvende) Min Moder —

Saaling. Er her?

Louise. Er — Ak Gud! gior mig ikke Fortred.

Saaling. Hvor er din Moder —

Louise. Hun og Broder er her.

Saaling. Her — gaae bort, gaae bort — kom aldrig mere for mine Øine.

Louise. (græder og gaaer et Par Skridt tilbage)

Saaling. O nei, bliv endnu et Øieblik.

(lager hende ved Haanden) Endnu engang vil jeg see min Broders Billede. I dig kysser jeg min henfarne Broder. Gaae nu.

Sognef. Bie lidt lille!

Loviſe. O jeg meente det saa got.

Saaling. Denne Uskyldighed har de allerede fordærvet. Disse Taarer og disse Ord har de lært hende! Med disse Taarer skal hun besnære mit Hierte for at lokke Penge fra mig. Siig din Moder, at jeg ikke betaler disse Taarer, for mine Taarer staaer Regningen aaben.

Loviſe. Der er ingen der veed at jeg er her. Jeg skulde ikke gaaet her hen. O nu vil man vist nok sperre mig inde. Men jeg vilde —

Sognef. Tal, mit Barn, hvad vilde du?

Loviſe. Det giorde mig ondt for den stakkels Onkel, at han er saa syg — (til Sognef.) og at de vil sperre ham inde. Jeg har hørt det.

Saaling. Hvem vil det?

Loviſe. O Gud, sig det ikke igien til Mama. Jeg maatte ikke have hørt det.

Saaling. (roelig) Hvem vil indsperre mig?

Loviſe. Mama, ved det De er saa syg.

Saaling. Retfærdige Gud!

Loviſe. (til Sognef.) At han ikke skal tage Livet af sig. (til Saaling) Men Mama vil betale alting, og hun betaler det meget gierne.

Sognef. (slaaer Hænderne sammen) Det er jo —

Saaling. (lægger Hænderne paa hendes Hoved) Nej! du er sendt af en høiere Haand. Gud velsigne dig mit Barn.

Louise. Hvad feiler Dem da Hr. Onkel?

Saaling. Mit Barn — mit gode Barn.

Louise. Er de Da ikke — (til Sognef.) er han da ikke fra Forstanden!

Sognef. Nej.

Louise. O saa sig det ikke igien til Mama. Hun kommer herhid — nu maa jeg gaae igien. Jeg saae Dem allerede i Haven i Dag. Jeg var lige over for i Vertshuset. Der giorde det mig allerede saa ondt for Dem. (klapper ham) De maae ikke sige noget til Mama om at jeg har været her, for naar hun er vred, saa er det fælt, og ellers slaaer Broder mig.

Saaling. (løfter hende op) Bliv her — og den, som vil mishandle dig, skal først tage mit Liv.

Femte Scene.

Hofraadinden og Friderik (banker paa Døren) De Forrige.

Saaling. Kom ind.

Hofraad. (høflig, langsom og venlig) Bedste Broder — (Forstrækket da hun seer Lovise) Er du allerede der?

Lovise. (ængstelig) Det kom der af, bedste Mama, det kom deraf — jeg kan ikke gjøre for det.

Saaling. (holder hende ved Haanden, og seer foragtelig paa Hofraadinden)

Hofraad. Det er jo kjønt Lovise, ret kjønt! Seer du Frits, hvor kiær han har den lille Skielm.

Saaling. Det er vel at denne Engel er imellem os.

Frid. (med en tvungen Kompliment) Hvorledes har Hr. Onkel befundet sig saalænge?

Hofraad. Kom her hid Lovise, kom — kom til mig — du incomoderer Hr. Onkel.

Saaling. Hun bliver hos mig.

Hofraad. Nu — som De befaler.

Saaling. Hvoraf veed De at jeg lever, at jeg er her?

Hofraad. Du min Gud! Jeg har spurgt, jeg har søgt — med Tilladelse! (sætter sig) hvad har det ikke kostet mig Umage, for at faae Efterretning om Dem! Frits — en Stoel til Hr. Onkel — hvor er du henne med dine Tanker?

Saaling. (frabeder sig det)

Hofraad. Fortæl engang Hr. Onkel alt

hvad jeg har giort og hvad det har koſtet mig at faae Efterretning om Hr. Onkel.

Frid. Det er utroligt. Jeg reiſte for det ſamme engang til Pyrmont.

Saaling. Hvem havde Banken i Pyrmont?

Frid. (hykkelſk) Jeg ſpiller ikke mere Hr. Onkel, den Feil har jeg lagt af.

Saaling. Nei — du er endnu en Spiller.

Frid. Mama —

Hofraad. Jeg kan forſikkre. (ſtaaer op)

Saaling. Nei — Spilleren ſtaaer præget paa hans Anſigt — Ellers kunde man der læſe Anger og Fortrydelſe. Men alle Træk røber ſmaa nedrige Liderſkaber. Vindeſygen ſtaaer gyſelig malet i dit Aaſyn.

Frid. Hr. Onkel.

Saaling. Videre.

Hofraad. Saa ſendte den kiære Gud os endelig den gode Amtmand i Møde —

Frid. Og nu hænder det ſig juſt at Amtmanden —

Saaling. Got, og hvad vil De nu her?

Hofraad. Ja — naar — vi ſiden bliver aleene.

Saaling. (til Sognefogden) I kan imidlertid ſige til Amtmanden, hvad I veed om mig; at jeg er et ganſke ubetydeligt Menneſke, at jeg er og bliver Bonde, at jeg ingen Fordringer giør eller

kan giøre, og at jeg lever af mine Hænders Arbeide.

Sognef. Got. I kan forlade jer paa mig. (gaaer)

Siette Scene.

De Forrige uden Sognefogden.

Hofraad. Nu, seer De vel kiære Hr. Broder, jeg bliver gammel. Og da De ikke heller er saa ganske stærk, som det det desværre var at formode, saa er vi kommet her, for paa en kristelig Maade at forsones, dersom den eene har krænket den anden.

Frid. Mama sagde, hun vilde giøre alt for at hun kunde døe roligt.

Saaling. Det er ret — thi den, som har Døden paa sine Læber og Falskhed i Hiertet, den staaer under et hævnende Sværd.

Hofraad. De har Ret.

Frid. De har Ret, fuldkommen Ret.

Saaling. Jeg tilgiver.

Hofraad (giør en Kompliment)

Frid. (bukker)

Saaling. Alting. Og saa er det afgiort.

Hofraad. Nu er jeg rolig. Nu skal du ikke mere see mig bedrøvet, kiære Friderik.

Frid. Gud skee lov, Mama!

Hofraad. Saa vil jeg da nu paa det kierligste anbefale Hr. Svoger mine stakkels faderløse Børn; min kiære salig Mands Børn, (græder) Deres Broders Blod.

Saaling. Denne lille er en Faderløs — det veed Gud.

Frid. Og jeg da Hr. Onkel?

Hofraad. Ja disse kiære Børn, dem vil jeg paa det bedste anbefale Dem.

Saaling. Hvortil?

Hofraad. Til Deres Forbøn. Unge Mennesker behøver Bønnen, det er Deres gode Engel, som vogter dem at de ikke falder.

Frid. Derfor vil jeg have mig anbefalet Hr. Onkel.

Hofraad. Og dersom De skulde være kommet i Omstændigheder — det er jo bekiendt, at De var altid genereux — dersom der skulde mangle Dem noget, hvad enten det er Penge eller andre Ting, saa hav den Godhed at betroe Dem til mig. Jeg betaler gierne Enkers Skiery.

Saaling. Jeg behøver det ikke.

Hofraad. Dersom mit gode Hierte ikke undskyldte mig, saa fortiente jeg rigtig nok en Reproche for denne Propoition. Men da jeg havde besluttet at gjøre denne Reise saa tænkte jeg strax,

den gode gavmilde Mand har vist nok givet alting bort.

Frid. Ja det sagde Mama.

Hofraad. Det er sandt, før vidste jeg nok at Monfrere havde en skiønne Formue, mens De var hos os.

Saaling. Den er borte.

Frid. Har de sat den til, Hr. Onkel?

Saaling. Givet den bort — og sat den til af Mangel paa Indsigt i Landvæsenet. Jeg har aldeles ingen Kapital mere.

Frid. Ikke?

Hofraad. Det er naturligt. Det undrer mig slet ikke. Derfor beder jeg Dem at giøre Brug af mit Tilbud; man veed jo hvad det koster i en ordinær Huusholdning. Naar man nu oven i Kiøbet har Velgiørenheds Kapricer, som Monfrere fra Barnsbeen af har vist paa den meest rørende Maade, saa gaaer saadan en Kapital meget let. Altsaa — som sagt, dersom De kan være tient med en Ubetydelighed —

Saaling. Denne Smule Jord ernærer mig.

Hofraad. De har altsaa her et lille Gods?

Saaling. Dette Huus med Have og 10 Tønder Land.

Frid. Er det alt?

Hofraad. Det er nok for en Bonde. Det er sandt, saadan som De før levede —

Saaling. Levede jeg slettere.

Frid. Nu lever De meget simpelt.

Hofraad. Og kan dog en gang imellem besøge disse gode Venner, som De har giort vel imod, og have en og anden Villighed af dem.

Frid. Ja det er sandt.

Hofraad. Ja, man hielper sig som man kan. Den forærer dem en Høne, og den lidt grønt —

Saaling. Og giver det gierne.

Hofraad. Og hielper dem med Raad og Daad imod Øvrigheden. Naar det kun ikke volde dem Fortred. Jeg har hørt en lille Fugl synge om det, Monfrere.

Saaling. Jeg ogsaa.

Hofraad. Det er ogsaa — (leer) tag mig det ikke ilde op, dersom Deres Broder levede endnu, saa kom de dog i Forlegenhed.

Saaling. Hvor over?

Hofraad. Fordi de altid snakkede ham saa meget for om deres forfærdelige Kiærlighed for ham og hans Børn.

Saaling. Da han var død, og jeg ikke mere kunde elske Børnene, gik jeg bort.

Hofraad. Og har forødt Deres skiønne Formue paa fremmede Bønderfolk. Det kan man ikke got rime sammen med Kiærligheden til Deres salig Broder. Ja — (neier) det er Tid at —

Frid. Ja Mama, det er paa Tiden.

Hofraad. Vi vil ikke incommodere. (trohiertig) Folkene skal vel ogsaa nu have deres Aftensmad her. Nu Lovise, kys Onkel.

Saaling. (kysser hende)

Hofraad. Saa nu har du seet Onkel.

Saaling. Dig vilde jeg saa gierne give noget gode Barn!

Hofraad. Gisr Dem ingen Uleilighed.

Saaling. Denne lille Hytte har jeg givet bort i Dag — hvad har jeg nu tilbage? Du maae dog have lidt til en Erindring om mig. Vie lidt. (gaaer)

Hofraad. En Vetler.

Frid. En Nar.

Hofraad. Fordømt.

Frid. Reise — omkostningerne —

Hofraad. I Morgen, saa snart det dages reiser vi bort.

Frid. Dersom han kun ikke forstiller sig —

Hofraad. Jo mæn, han havde —

Frid. Men dersom han dog alligevel har Penge?

Hofraad. Saa havde han givet den Flæber dem. (peger paa Lovise) Han stod jo, som en Romanhelt med Vandet i Øinene hver gang han saae paa hende.

Frid. Maaskee han dog bringer hende et Gavebrev.

Hofraad. Dersom han endnu har noget, saa faaer hun det vist nu, og dersom hun nu ikke faaer noget, saa har han heller ikke noget. Hør Lovise —

Lovise. Hvad befaler de?

Hofraad. Dersom Onkel giver dig et Papir, eller en tung Pung, saa kys hans Haand og fald paa Knæ. Men dersom —

Saaling. (kommer) See, mit Barn, jeg har intet andet end denne Sølvpenge, tag den til en Erindring om mig, og bliv et got Barn.

Lovise. (vil først knæle, men reiser sig igien, kysser Haanden og knæler saa)

Saaling. Hvad skal det betyde? Det har du ikke af dig selv — hvem har lært dig det?

Lovise. (løber til Moderen og skiuler sit Ansigt)

Hofraad. (river Pengen af Haanden paa hende og kaster den paa Bordet) Den kan De ogsaa give bort, hvor det øvrige er. (river Lovise til sig og vil bort)

Frid. (vil ogsaa gaae)

Saaling. (holder hende tilbage) Madam! (tager Pengen af Bordet) Der kommer en Tid da — denne Penge — see nøie paa den — vil sætte Dem meget i Forlegenhed. Gud være med dig mit Barn!

Hofraad. Den Tid veed jeg.

Saaling. (ryster alvorligt med Hovedet)

Hofraad. Naar jeg seer denne Penge i Hænderne paa den frække Qvinde, som De her lever med i Skoven.

Saaling. (slaaer Hænderne sammen og seer stivt paa hende)

Frid. Ja, ja. Den smukke Historie veed vi.

Hofraad. Hun skal vel ogsaa have dette Huus i Present!

Saaling. (nikker med Hovedet)

Hofraad. Med hende skal vi endnu tale et Par Ord.

Saaling (seer giennemtrængende paa hende)

Hofraad. Seer du Frits! Aha! ja Atmanden har ganske ret. Han har fundet Nøglen. Nu vil Deres Sørgmodighed, Deres Forbandelser og Lidelser, faae et ganske andet Udseende. Og saa — siden man dog behandler os saaledes — kommer den Tid da vi ogsaa skal tale.

Saaling. (slaaer fuld af Forundring Hænderne sammen. Vil tale, men tvinger sig og lader Armene synke. Griber hendes Haand, og truer hende alvorlig med udstrakt Pegefinger, forer hende til Døren, hvor han bliver staaende i det hun er gaaet ud, og befaler Frid. ved Tegn at gaae. Frid. er frapperet, gaaer efterfulgt af Saaling.)

Fierde Act.

Amtmandens Værelse.

Første Scene.

Amtmanden og Hofraadinden.

Hofraad. Nu allerbedste Hr. Amtmand, lad os nu til Slutning holde et vel overlagt Raad med hinanden.

Amtm. Ja. Meget gierne. Det er ogsaa nødvendigt.

Hofraad. Nu, siig mig, hvad har De faaet at vide, hvad har De erfaret? Hvordan har det sig med Pigen? Hun er jo her i Huuset — hvem er hun da? er hun —

Amtm. Et Menneske efter Udseende — men ellers en Æselinde — kiere Frue Hofraadinde, en Æselinde. Hun veed ingen Ting. Jeg kan spørge saa meget jeg gider — hverken med det onde eller gode kan jeg faae noget at vide. Jeg har lovet Guld og grønne Skove — altsammen forgiæves. Hun veed ikke noget.

Hofraad. Det er Forstillelse.

Amtm. Hvor er hun født? Man har aldrig sagt hende det. Hvoraf lever hun? Der er altid

blevet betalt for hende. Hvem er hendes Forældre? Hun veed det ikke. Hvad er det for Breve hun bringer Saaling i Skoven? Breve til Saaling! Hvorfra? Det veed hun ikke — hendes Pleiefader har altid faaet dem med Posten og givet hende dem. Om han har giort hende nogen Kierligheds-Erklæring? Nei, nei, Gud bevare os! Og saa dygtig flæbet. Hvem er han? Hun har hundrede Gange spurgt og ikke faaet andet Svar, end gode Lærdomme og at han vil sørge for hende. Det er alt. Hun græd saa den eene Taare kunde ikke bie den anden.

Hofraad. Troe dog ikke saadant et Creatur; hun græder for en halv Skilling, saa meget man forlanger. De maae bruge Alvorlighed og Magten.

Amtm. Dertil er Sagen ikke ret skikket endnu — da man nu ogsaa veed hvem han er — saa —

Hofraad. En Nar! En urolig farlig Nar! En gammel Vellystling! En —

Amtm. Derfor maae ogsaa andre Ting tages i Betragtning.

Hofraad. Det er Omstændigheder at giøre med en Karl, som intet er og intet har.

Amtm. De har rigtig nok sagt at han ikke har mere, men —

Hofraad. Beviist. O desværre! Gud forbarme sig! Beviist.

Amtm. Beviist? — Nei!

Hofraad. Han har jo grædt over den Lille, og velsignet hende, søgt i alle Lommer og Giemmer og ikke bragt andet tilveie, end en gammel Sølvpenge — o han har intet.

Amtm. De er en klog Kone. De er om Dem — og det er billigt — men De gaaer for hastigt til Verks — jeg frygter for, at alle Deres feilslagne Forventninger i Utide har bragt Dem fra Klogskabs jævne Skridt i Vredens Gallop, og De er i en Hast galloperet forbi Pengene og har ikke seet dem.

Hofraad. Jeg maae dog vel kiende ham! jeg? Han har ikke noget, siger jeg Dem.

Amtm. Ja, ja! det er Skade for Dem; men jeg er dog værre faren.

Hofraad. Hvordan?

Amtm. For mig er Bonden nu igien bleven Cabinets-Sekretair, og saa har Processen imod ham for Oprørsaand næsten Ende. Mistanken om at han var Spion falder ganske bort, hvordan skal man da faae fat paa ham?

Hofraad. Faae fat paa ham? Skader han ikke alle gode Sæder? Staaer han ikke i en utilladelig Kierligheds-Forstaaelse med en ugudelig Person?

Amtm. Aha! jo, De mener Lovene for de gode Sæder? Men det slaaer ind i Kapitelet om den galante Levemaade, deraf er opstaaet en let Observants, som gior at Lovenes Vogstav af Dommerens Haand ikke kan falde synderlig haardt paa den tolereerte Modesynder. Hvad er nu herved at giøre?

Hofraad. Det farlige Exempel her paa Landet! Deres Pligt, som Amtmand og Christen —

Amtm. Naar han ikke har noget?

Hofraad. Fortiener det da ikke en retfærdig Hævn, at han —

Amtm. At han intet har? Vist nok! men naar der ikke er noget at vinde, saa incommoderer Hævnen mig! For min hidtil havte Umage, har De rigtig nok lovet —

Hofraad. Hvad har De da giort?

Amtm. Hvordan? Gik jeg ikke til ham?

Hofraad. Og hvad Reisen koster mig, det —

Amtm. Har jeg ikke tvunget ham til at tale; (høflig) til at sige at han var den han er?

Hofraad. Det vidste vi jo desuden.

Amtm. Det vidste vi ikke. Vor Kundskab var ingen juridisk Kundskab; og al anden Kundskab er Narrestreger. Man kan ikke holde en Person for den Person, som han er, førend han for

Dommeren har sagt, han er den Person man holder ham for.

Hofraad. Og man kan ikke holde en Forære for en Forære, førend man har den i Lommen.

Amtm. Jeg har bragt deres Svoger, som Deres Svoger til offentlig Notize — det er en Actus publicus, og derfor forlanger jeg Belønning.

Hofraad. Jeg behøvede kun at kigge ind af Døren for at komme efter at han er min Svoger.

Amtm. Saa kunde han have sagt Nei, saa var de lige nær.

Hofraad. Skal man da først møde for Retten, for at faae at vide hvem man er?

Amtm. Ja.

Hofraad. Ogsaa naar man er beslægtet —

Amtm. Ja. Efter mit System er alle Mennesker, uden for Retten, ikke Mennesker men levende Maskiner, som efter en guddommelig Tilladelse bevæger sig omkring hinanden, her paa Jorden. For Retten bliver de først, ved Statsnotizer at de lever, qvalificeret til virkelige uimodsigelige Mennesker, og tilkiendegivet deres Værdighed, hvem og hvad de forestiller paa Jorden, og effectivement skal være.

Hofraad. Hvem er da vi nu?

Amtm. Jeg er en af Staten agnosceret persona publica, altsaa uimodsigelig et Menneske.

De er efter Præsumtion Hofraadinde Morbach; men uden Statsnotice, altsaa efter Formodning et Menneske. I det daglige Liv, lader jeg Dem af Høflighed passere derfor, men for Retten ikke. Der ansaae jeg Dem ikke for andet end en bevægelig Maskine, forsynet med Aandedræt; Deres Menneskequaliteter maatte De først gotgiøre, førend jeg kunde antage dem.

Hofraad. For saadanne Sager skal man give Presenter.

Amtm. Det har kostet mig Penge og Studia førend jeg har bragt det dertil. (terrer sin Pande)

Hofraad. Ja, naar de havde erklæret Svogeren for vanvittig, saa skulde jeg —

Amtm. Det var min Agt, men jeg fandt et alt for stort Impediment af Fornuft. Men min Villie fortiener dog —

Hofraad. Iligemaade! Villie mod Villie gaaer op.

Amtm. Saa? See! see. Efter Regelen er altsaa andre Mennesker slet ikke nyttige til nogen Ting, og geraader de, som ikke er onde til en virkelig Incommoditet. Men et ondt Fruentimmer, skulde i Betragtning af sit uhyre Forraad af Malice gielde for en dobbelt Person, for hun er en dobbelt Incomoditet.

Anden Scene.

Hofraadinden. Loviſe.

Hofraad. Hvad vil du her?

Loviſe. Jeg ſidder ganſke allene oven paa — Tiden blev mig lang.

Hofraad. Er din Broder ikke kommet hiem endnu?

Loviſe. Nei, han ſagde jo han vilde gaae lidt omkring i Byen, og at han ikke kom hiem til vi ſkulde ſpiſe.

Hofraad. Underſtaae du dig ikke at gaae ud af Døren.

Loviſe. O nei, Mama.

Hofraad. Hvad havde du hos Onkel at beſtille? Hvad talte han om, førend vi kom?

Loviſe. Han kyſte mig, og græd ſaa meget og ſpurgte, om jeg var allene —

Hofraad. Hvad græder du for? Hvor ofte ſkal jeg forbyde dig det. Uopdragne Mennesker græder kun.

Loviſe. Over at Onkel —

Hofraad. (hæftig) Hvad?

Loviſe. Er ſaa fattig. Giv ham dog noget. Vi er jo rige. Han er gammel, Arbeidet falder ham ſaa tungt.

Hofraad. Den Ødeland.

Louise. Men han er gammel og kan ikke arbeide meget længer. Jeg har tænkt paa noget, som kunde hielpe Onkel. Tør jeg sige det, Mama?

Hofraad. Nu?

Louise. De vilde desuden skaffe Tieneren af. Naar De nu vil regne alting sammen (tæller paa Fingrene) hans Føde, Ildebrand, Lys, Klæder og Løn, og sende Onkel det i Penge. (glad) Det vilde være smukt giort. Hvad her er at bestille i Huset, og hvad Ernst ellers har giort, det skal jeg giøre. Ja, bedste Mama, giør det!

Hofraad. Det har Onkel tigget af dig.

Louise. Nei, Mama, o nei.

Hofraad. Hvor kommer du da paa den Regning?

Louise. De regnede nylig sammen hvad Tieneren koster, og da jeg saa var allene, saa tænkte jeg —

Hofraad. Gaae op og tænk videre. Afsted!

Louise. (bliver staaende)

Hofraad. Nu?

Louise. O Mama!

Hofraad. Græder du nu igien? Du har Ret. Dine Taarer har i Dag indrentet dig en Kapital.

Louise. Gud give jeg var hvor min Fader er

(løber grædende bort)

Hofraad. (bliver staaende — ligger derpaa Pegefingeren paa Næsen, farer op, stamper med Foden) Det er til at blive gal over! (slaaer Hænderne sammen og gaaer hastig bort.)

Tredie Scene.

Amtmanden. Sognefogden.

Amtm. Altsaa vil jeg indtil videre antage, at den herværende Indvaaner og Undersaat, Saaling, som jeg har seet, talt med, og virkelig forefundet levende, er en forhenværende Kabinets-Sekretair Morbach. Dette er for saavidt troligt, som den foregivne Hofraadinde Morbach, hans foregivne Svigerinde, holder ham derfor, og han igien Manden Qvæstionis, erkiender hende for at være en efterladt Enke, af en Hofraad, som skal have været hans Broder. Men hvordan forholder det sig nu med Pigen? Hvem er hun?

Sognef. Det veed jeg ikke.

Amtm. Har da Saaling ikke sagt ham hvem hun er?

Sognef. Nei. Han har ikke sagt noget om det.

Amtm. En curios Omstændighed.

Sognef. Han har sagt at han giver Nikolai hende til Kone.

Amtm. (forundret) Til Kone — hm —

Sognef. Nikolai var i Heimfeld og skulde have hentet hende, og blev ganske desperat fordi hun allerede var borte, da han kom.

Amtm. (leer) Han giver hende til Nikolai. Aha!

Sognef. Han har i Dag lovet Nikolai hans Huus og hans Ager og hans Have — de skal boe hos ham saa længe han lever, og —

Amtm. (leer endnu mere) Boe hos ham?

Sognef. Efter hans Død er Huus og Gaard deres Eiendom.

Amtm. Altsaa boe hos ham? Saa! O nu begriber jeg det — nu er det for saavidt got, at — jeg begriber det. Men jeg er en dobbelt Person. Jeg er Menneske og desuden Amtmand. Hvad jeg som Menneske begriber er ikke tilstrækkeligt til det, hvad jeg, som Amtmand umodsigelig maae vide. Han gaaer altsaa hen til Saaling og melder ham, at jeg agter at indhente lovlig Kundskab, om Pigen, hvorvidt hun, som en effectivement levende Person, kan slutte en Egteskabsforbindelse med den notorisk levende Nikolai.

Sognef. Meget vel! O det glæder mig, at De vil skaffe den brave Mand Fred. (gaaer)

Fierde Scene.

Amtmanden.

Fred? Men dog ikke for intet! Hm! lad mig see! jeg troer dog at denne Hr. — Bonde, har Penge? Har han det, saa maae han ud dermed eller —

Femte Scene.

En Tiener. Amtmanden.

Tiener. Hr. Amtmand, Hr. Amtmand!

Amtm. Hvad er der?

Tiener. Spektakel — Mord —

Amtm. Hvor da.

Tiener. Her uden for Døren — den gamle Rechter — en Mængde Bønder —

Amtm. Hvad vil de da?

Tiener. Det veed Gud — men see kun ud — der staaer de alle.

Amtm. (gaaer til Vinduet) Hm, det har ikke noget at betyde — de har Hattene af.

Tiener. Ak du min —

Amtm. Lad dem komme ind. (Tieneren gaaer) Hvad kan de vel ville. Giør de dumme Streger Hr. Saaling? Hm, desto bedre. Dumme Streger koster Penge.

Siette Scene.

Rechter. Amtmanden.

Rechter. (i Døren) Bliv uden for, I maae blive ude siger jeg.

Amtm. Lad dem komme ind.

Rechter. Vist ikke — til at tale er een nok, og hvad der er Ret, bliver derfor ikke mere Ret fordi en heel Snees taler paa engang.

Amtm. Hvad er der paa Færde?

Rechter. Intet Got. Den Døgenikt! jeg vil ikke nævne ham — nu kiender jeg først den Karl ret — Jacob Graumann hedder Knægten som lader sig bruge til Spion, han betaler en for at stige over Giærdet og brække 15 unge skiønne Frugttræer i Saalings Have.

Amtm. Hvad I der siger —

Rechter. Vil jeg bevise. Den Knægt maae De lade sætte ved Vingebenet.

Amtm. Unge Træer —

Rechter. Han maae i Hullet.

Amtm. Paa jeres Ansvar.

Rechter. Paa mit Ansvar. Men det er endnu ikke alt. Der spilles paa Kroen.

Amtm. Om Søgnedage?

Rechter. Spil er forbudt.

Amtm. Hvem er de Skielmer.

Rechter. Der er nok kun een Skielm, de andre er Æsler. Det er et Dievels Spil; jeg kiender det ikke. En sidder ved Bordet og lægger Kortene op, og har en Bunke Penge for sig — saa deler han sommetider et Par Skilling omkring, men saa skraber han igien fire dobbelt saa meget til sin Bunke, og det taaler de dumme Karle!

Amtm. Ei du min Gud — det er jo Pharo?

Rechter. Ja! han siger det skal være af det gamle Testamente.

Amtm. Hvem har ført det Spil med her? hvem?

Rechter. Den, som De har ført med Dem — en ung Knægt. Jeg kiender ham ikke; men de siger alle at han er kommet med Dem! Han gaaer i en rød Kiole.

Amtm. For Guds Skyld —

Rechter. Af Agtelse for Dem, mælder jeg det; ellers havde vi allerede bragt ham paa behørig Sted.

Amtm. Hviskt ham i Øret at han skal strax holde op, og komme herhid. Paa Embeds-Vegne.

Rechter. Paa Embeds-Vegne maae der tales høit.

Amtm. Nu, ligemeget.

Rechter. Og saa bør det være. Han har lært de Narre det Spil. De staaer i hele Hobe om Bordet. Jacob har allerede tabt 35 Rigsdaler.

Den gamle Barbeer har sat sine Knive i Pandt hos Skoleholderen.

Amtm. Fordømt Spektakel!

Rechter. De staaer paa Stole lige til Ørren; og rækker ham Penge! Siden De dog vil skaffe Pakket bort, saa mag det saa, at den Knægt faaer Reisepas.

Amtm. Det skal skee, forlad jer paa det.

Rechter. Og Jacob skal Sognefogden lade sætte i Hullet.

Amtm. Han er rig.

Rechter. Desto værre —

Amtm. Lad ham bringe paa Amtstuen.

Rechter. Det er billigt! Endnu et. (beielig) Skaf den brave ærlige Saaling Fred og Roe.

Amtm. Roe kan jeg kun skaffe hvor der er Uroe. Men denne Uroe maae først juridice erkiendes for en Handling som medfører Ulempe.

Rechter. Jeg troer dog at hvad der er hændet Saaling i Dag —

Amtm. Ei, naar jeg undtager Træerne, som man har revet op — lovmæssig Fremgang.

Rechter. Og Nikolai hielper De til at faae sin Pige. Han gaaer og er saa bedrøvet.

Amtm. Ja det er en vilkaarlig Handling, som han ogsaa kunde lade være. Han kunde jo ogsaa være lystig.

Rechter. Saa lad ham faae sin Pige.

Amtm. Naar alle Omstindighederne er observeret, og hun vedbørligen har besvaret de forelagte Qvæstioner, skal jeg paa Embeds Vegne, erkiende hende for Pige, og selv bringe hende til Saaling.

Rechter. Det er ret. Spilleren Løbepas, Saaling Fred i sit Huus og Nikolai sin Pige i Armen, saa tømmer De et heelt Kruus gammel Viin, og siger: i Guds Navn! Det var got handlet.

(gaaer)

Syvende Scene.

Amtmanden.

Hilleskam! jeg maa slaae mig til det andet Parti. Lidt efter lidt — dersom han ingen Penge har. Men dersom han har Penge — uden videre — Sagen begynder at tage en forunderlig Vending.

Ottende Scene.

Amtmand. Sognefogden.

Sognef. Jacob er frie Hr. Amtmand. Saaling klager ikke, og tilgiver Jacob alting.

Amtm. Skiønt! skiønt!

Sognef. Han udbeder sig den øde Plads foran det gamle Slot, der vil han paa hans egen

Bekostning anlægge en Skole af unge Frugttræer for Sognet. „Det vil, siger han, komme mig til at glemme den Skade jeg har lidt".

Amtm. Nobelt, nobelt! Men den Plads kan jeg ikke give ham. Den tilhører Gæssene, eller dem, som hører Gæssene til — det hele Sogn, som nu, og naar vi ved Døden afgaaer, driver og lader drive deres nuværende og tilkommende Gæs derpaa.

Sognef. Men Gæssene har Plads nok alligevel, og Frugten er nyttigere baade for os og Efterkommerne —

Amtm. Saa maae Saaling indgive en skriftlig Ansøgning til mig, om Tilladelse til at gjøre Sognet denne Gave. Saa skal jeg lade hele Sognet kalde sammen, at de kan erklære, om de heller vil spise fede Gæs, end frisk Frugt. Vil de saa heller spise Frugt, og erklære, at de fuldkommen troer at vore Efterkommere ogsaa heller vil det, og at de derfor vil overlevere denne deres Troe i en Revers til Efterkommerne, saa kan man berette Sagen til det naadigste Herskab. Naar nu det naadigste Herskab fatter samme Beslutning over Frugt — Gæs og Efterkommerne, saa kan man svare Saaling: at man antager hans Plan, og takker; og naar Frugten siden efter voxer til — consumere den. Men dette Anlæg vil koste mange Penge. Har han dem?

Sognef. O ja. Han har Formue.

Amtm. (venlig) Virkelig? Uden at være nysgierrig — hvor stor?

Sognef. Saavidt jeg kan mærke, har han nok henimod en 20000 Daler. Han vil desuden ogsaa betænke Sognet.

Amtm. Sognet? Saa! Ja til Sognet hører vi alle. Jeg er i og for selv ikke mere end I andre.

Sognef. Han tænker at indrette en Stiftelse for fattige Syge —

Amtm. Saa? Fattige! — Altsaa en stor Formue? Ei — saa skal han tage Sagen anderledes i Anledning af den bevidste Pige. Dersom han vil være billig, saa kan jeg gjøre ham alle Beviserne meget lette. Men det forstaaer sig —

Sognef. Det behøves dog nok ikke, for han er i den Punkt, hverken den Mand som giver eller tager. Og da han selv har givet Nikolai hende til Brud —

Amtm. Ja — der gives mange Slags Brude. Der gives Brude — som vil være det — som kan og skal være det — og som maaskee ogsaa presumtive vil være det — og saa gives der ogsaa Brude, som ikke vilde være det, og er — eller maae være det. Det sidste er Tilfældet med den omtalte Pige. Hun er en Klogskabsbrud. At ville spare i saadanne Tilfælde er Dumhed. Det er en

Talemaade, som han ved Tid og Leilighed kunde lade Saaling smage lidt paa. Hans Tiener.

Sognef. (gaaer).

Amtm. Ikke give noget? Hun ikke og han ikke heller? Er I to kloge, saa er jeg ikke dum. Med min Anseelse, har det ikke noget at betyde, mærker jeg, den respekterer de ikke. De spøger med min Methode — nu saa vil vi da — kort og got, applicere Magten. Og skulde han ogsaa kunne eludere den, som dog er vanskeligt, da Magten i Følge sin Natur, har noget stærkt ved sig, saa skal han dog komme til at føle Magten og Styrken.

Niende Scene.

Hofraadinden. Amtmanden.

Amtm. Er De der, Madam? Der har vi det. Smukke Historier!

Hofraad. Med Pigen? er hun —

Amtm. Med Hr. Svogeren. Han har Penge. Penge i svære Mængde.

Hofraad. Du retfærdige Gud!

Amtm. Han har selv sagt det til Sognefogden. 10 — 12 — 15 — 20000 —

Hofraad. Hold paa mig — hold paa mig.

Amtm. Og der over. Han giør Foræringer til Sognet.

Hofraad. O du falske Siæl!

Amtm. Endnu i Dag.

Hofraad. Kiere Hr. Amtmand! Hielp De os nu, at vi endnu —

Amtm. Kan ikke. Omstændighederne — see til at De kan komme bort.

Hofraad. Gud bevare os. Jeg gaaer ikke af Stedet — nu bliver jeg her, jeg viger ikke et Haarsbred.

Amtm. Deres Hr. Søn spiller Pharo med Bønderne —

Hofraad. Af Kiedsommelighed.

Amtm. Flaaer Bønderne.

Hofraad. Ryggesløse Dreng!

Amtm. Lovene —

Hofraad. De maae ignorere det —

Amtm. Straffe Hazardspil med Tugthuset. Bønderne ere blevne rebelske over det. Min Embedspligt og mine Pligter som Christen —

Hofraad. Hvad skal det da koste?

Amtm. Der er nu intet videre at giøre ved end at reise bort. Jeg staaer de uroelige Bønder til Ansvar. Saldeer De Deres Konto til mig, og reis saa i Guds Navn hiem igien. (gaaer)

Hofraad. Min Arvedeel — henimod tyve

tusind Daler — mine Omkostninger? Hvilken Ulykke! hvilken græsselig Ulykke!

Tiende Scene.

Hofraadinden. Friderik.

Hofraad. Onskabsfulde — Spiller!

Frid. (leer) Hvad feiler Dem? Der er 82 Daler. Reen Gevinst: saa meget har Deres Reiseprojekt ikke indrentet Dem.

Hofraad. Tyve tusinde Daler. O tyve tusinde Daler!

Frid. Hvor er de? Hæ!

Hofraad. Din Onkel — o jeg er dødsens!

Frid. Hvorledes?

Hofraad. Han har dem — han har 20000 Daler!

Frid. Fordømt.

Hofraad. Og giver dem bort til Sognet.

Frid. Saa maae vi bære os anderledes ad. Amtmanden —

Hofraad. Er en Gavtyv — er bestukken — vi skal bort.

Frid. Vi bliver her.

Hofraad. I Tugthuset — du! Fordi du har spilt her.

Frid. Skal vi være halvt, Hr. Amtmand!

Hofraad. Vi miſter alting — jeg taber Forſtanden, jeg faaer Krampe — jeg kommer ikke levende hiem — tyve tuſende Rigsdaler! Ak! Fem Procent, giør tuſende Rigsdalers Intereſſe. Fem Aars Rente til Kapitalen, giør fem og tyve tuſende Rigsdaler. Hvad giør vi, hvordan bærer vi os ad? Veed du noget Middel? Tænk efter og bed Gud om Biſtand. Vi er ødelagte i Bund og Grund: jeg kan hverken tænke eller tale — jeg taber Forſtanden. (ſætter ſig)

Frid. (ſom tænker efter, liſtig) Mama!

Hofraad. Veed du noget — faaer vi Pengene? Sikkert! hvis ikke, ſaa gaae kun ſtrax bort, bort, ſaa langt dine Been kan bære dig.

Frid. Jeg veed et Middel —

Hofraad. Saa ſiig det ſtrax — før jeg taber Forſtanden.

Frid. Pigen —

Hofraad. Har han jo velſignet med en Daler —

Frid. Bondetøſen — hans Afgud! hun maae —

Hofraad. (farer op) Rigtigt! Vi maae hen til hende — vi maae tale, ſlattere, roſe, kyſſe, trykke, forære og love. Gud har indgivet dig det, min kiere Søn! Kom, vi maae ſtrax til hende — følg mig, følg mig! (gaaer)

Ellevte Scene.

Amtmanden. Friderik.

Amtm. Det er jo en forskrækkelig Allarm her er, Deres Frue Mama, skriger jo saaledes, at Jerikos Mure gierne kunne styrte sammen.

Frid. Men betænk selv — Arvedelen!

Amtm. Den er sløiten for hende. De kan gierne pakke ind og reise bort.

Frid. Hr. Amtmand — skulde vi ikke have en Banke i Compagnie! Hillemænd! Dersom vi havde Privilegium over hele Landet. Det kunne bringe noget ind. De Karle kunde ogsaa pointeres med Victualier. (gaaer)

Amtm. En afskyelig — vakker Dreng.

Tolvte Scene.

Amtmanden. En Tiener. Nikolai.

Tiener. Saalings Nikolai har ventet længe; han vilde gierne tale et Ord med Hr. Amtmanden.

Amtm. Ja, ja — han og enhver kan komme til mig, uden at lade sig melde — derfor er jeg her. Lad ham kun komme.

Tieneren (lukker op og gaaer).

Nikolai (bukker). Gud velsigne ham Hr. Amtmand! Om Forladelse, har han ellers nogen Titel, eller saadan noget, saa er han saa god at sige det, for jeg giver gierne enhver alt hvad ham tilkommer.

Amtm. Amtmand — slet og ret, min Søn!

Nikolai. Nu slet og ret da — saa siig mig engang om det er ret saadan uden videre Omstændighed at indsperre en smuk, god Pige?

Amtm. Ej, ej, Nikolai —

Nikolai. Pigen er min — jeg er hendes Brudgom! Hvad har han imod mig og Pige paa embedsvegne? Det er han saa god, at sige, med hans Tilladelse — for jeg vil gierne vide det.

Amtm. Hvad jeg har imod hende, har jeg paa embedsvegne — altsaa — tie og vent paa Udfaldet.

Nikolai. Jeg vil vide hvad Øvrigheden har med Pigen at gisre.

Amtm. Det skal du til sin Tid bekomme skriftlig, min Søn.

Nikolai. Jeg kan ikke læse Skrivt, Hr. Amtmand. Men —

Amtm. Det kan Øvrigheden ikke for.

Nikolai. Hvem veed —

Amtm. Øvrigheden veed ikke andet, end at enhver kan læse Skrivt.

Nikolai. Saa veed De da, at jeg kan tale, det har jeg giort — jeg vil vide —

Amtm. (leer) Det er ikke got at vide alting.

Nikolai. Med hans Tilladelse, Hr. Amtmand, han veed jo slet intet — om Pigen — mener jeg. Altsaa giør en Ende paa den Ting og lad mig faae Pigen.

Amtm. Hvem er hun?

Nikolai. En Pige —

Amtm. Og bliver saa —

Nikolai. Min Brud.

Amtm. Og saa —

Nikolai. Min Kone. Jeg vil min Siel føre hende hiem. Jeg har seet hende for Vinduet. Jeg skal have hende, og —

Amtm. Hvem tør sige, du skal have hende?

Nikolai. Ej, den som ernærer hende.

Amtm. Hvorfor har han ernæret hende?

Nikolai. Fordi hun ikke skulde døe af Hunger. Og han sørger nu for at vi begge kan leve. Han giver os Huus og Gaard, saa vi begge bliver holdne Folk. Luk nu Døren op og lad hende slippe ud, at den Sag kan faae en Ende.

Amtm. I vil tidsnok faae hende hiem, I to Elskere. (leer)

Nikolai. Elskere? Hvad vil han sige med

det? Hun har kun een Kiereste, og det veed hun endnu ikke af — det er mig! Nikolai, som her staaer.

Amtm. Nu — og saa — ikke at forglemme — den gamle Kiereste.

Nikolai. Hvem er det?

Amtm. Ej, veed du ikke det? Hvem er det, som hver Maaned har besøgt hende i Skoven? Hvem vil give dig Huus og Gaard? Ha! ha! ha! ha! han mener det ret honet med dig, den gamle Kiereste.

Nikolai. Kald ham ved hans Navn, Hr. Amtmand! Vilhelm Saaling hedder han, naar jeg betaler hans Afgivter. Dersom han vil ham noget, saa sig det kun ligefrem, for han har giort mig Hovedet kruset, det kan jeg sige ham.

Amtm. Det vil først komme, min kiere Nikolai.

Nikolai. Kom mig ikke mere paa den Maade, det raader jeg ham.

Trettende Scene.

Saaling. Amtmanden. Nikolai.

Saaling (i det han træder ind) Hr. Amtmand —

Amtm. Nu, kun rolig — hvem af os skal nu tale?

Nikolai. Vere den som Vere bør. Tal I først.

Amtm. Rigtigt. Og Forstand kommer ikke før Aarene. Nu, jeg har altsaa formeentlig den Vere at tale med Cabinets-Secretairen?

Saaling. Det er jeg ikke mere.

Amtm. Hvad vil vi da nu være?

Saaling. De Øvrighed — jeg Undersaat.

Amtm. (nedladende) Dersom mit Venskab ellers —

Saaling. Jeg slutter intet Venskab mere.

Amtm. Eller Bekiendtskab —

Saaling. Dem ønsker jeg ikke mit Bekiendtskab.

Amtm. Eller, dersom der ellers er nogen vanskelig Sag, som jeg kan være Dem til Tieneste i —

Saaling. I Morges kunde De giort mig en Tieneste, nu ikke mere.

Amtm. (leer haanlig) Nu vel —

Saaling. Jeg lader Dem bestyre Deres Amt i Fred; lad mig dyrke min Jord i Fred. Vi kan undvære hinanden.

Amtm. Altsaa Bonde?

Saaling. Bonde nu som før.

Amtm. Nu vel — som De — (bryder kort af) som I vil.

Saaling. Jeg kommer her for at afhente Pigen, og spørge —

Amtm. Det er unødvendigt. Jeg har allene Ret til at spørge. Pigen bliver her, til alting er i Rigtighed.

Saaling. Saa bring det da i Rigtighed.

Amtm. Skriftlig.

Saaling. Mundtlig.

Amtm. Skriftlig, det er min Villie.

Saaling. Ikke min. Her er ingen Klager, ingen Proces. Jeg vil have Ende paa disse Kiævlerier, det er min Villie.

Nikolai (som ikke længer kan holde sig). Ret saa, I er en klog Mand. Siig ham kun Sandheden lige i Øinene.

Amtm. Stille Knægt! (til Saaling) I er ikke Pigens Fader?

Saaling. Nei.

Amtm. (leer ondskabsfuld) Hvad er I da?

Saaling. Hendes Velgiører.

Amtm. (leer) Ej, ej!

Nikolai. Det kan I ikke begribe? Det troer jeg nok — I tager kun; men giver ikke.

Saaling (alvorlig) Tie stille, Nikolai!

Nikolai. Nei! For Djevlen — med Tilladelse at nævne Djevlen ved Siden af Hr. Amtmanden. Han har sagt mig, at I var Pigens gamle Kiereste.

Saaling. Saa har De paa en meget uanstændig Maade, sagt en Usandhed.

Nikolai. Der kan han høre.

Saaling. At bagtale mig for mine Husfolk, og uden at kunne bevise hvad De siger. Sæt mig fast, dersom De troer at kunne bevise det. Skam Dem dog, Hr. Amtmand!

Nikolai. Jo mæn, han skamme sig? Han var slet nok til at troe, at vi begge to vilde gifte os med Pigen.

Amtm. I er en fræk Karl.

Nikolai. Fattig er jeg — men ærlig. Og siig mig engang paa Deres gamle Samvittighed — hvad var det for en Karl, som kunde lade sig sige saadan noget, uden at gribe saadan en Æreskiænder i Haarene, naar det ikke netop var Hr. Amtmanden, som man skal elske og ære — saa længe han giør der efter.

Amtm. Nok, Pigen er mistænkelig og I faaer hende ikke.

Saaling. Ikke?

Amtm. Nei.

Nikolai. O, stoel ikke paa den stakkels Dør — eet Stød — og saa er den oppe, og saa bærer jeg Pigen ud paa mine Arme.

Amtm. (ringer)

Saaling. Stille Nikolai, det er ikke anstændigt.

Amtm. Jeg skal vise jer at jeg er Amtmand.

Saaling. Jeg skal ikke forglemme, at jeg er Menneske.

Amtm. Hvad vil I gjøre?

Saaling. Hvad der anstaaer en ærlig Mand.

Nikolai. Gjør det. Tag fat, og Nikolai skal ikke lade jer i Stikken, saa sandt som han er en ærlig Karl.

Tieneren. (kommer)

Amtm. Sognefogden skal komme —

Nikolai. Han vil nok give mig Ret.

Amtm. Og Naboerne —

Saaling. Hvortil —

Amtm. Med Geværer!

Tieneren. (gaaer)

Amtm. Strax paa Stedet.

Saaling. Hvad har De i Sinde? (træder nærmere til ham) Der gives Øieblikke, hvori de taalmodigste Mennesker ere de allerfarligste.

Amtm. Min Samvittighed er mig Borgen.

Saaling. Og min giver mig Mod til at foragte Magten.

Amtm. Endnu engang — I er ikke Pigens Fader, er I hendes Broder?

Saaling. Nei. En Ven vilde jeg sige min Hemmelighed, jer ikke.

Amtm. Saa er hun ogsaa en liderlig Qvinde.

Nikolai. (vil fare mod Amtmanden, men holdes tilbage af Saaling) Død og al Ulykke, det gaaer for vidt —

Saaling. En ærlig Pige er hun. En Blomst, som jeg omhygelig har opelsket, et helligt Pant — min Livs Lykksalighed beroer ogsaa paa hende. Hendes Ære er mig hellig — og den som berøver hende den — jager jeg en Kugle giennem Hovedet.

Amtm. Han skal bevise sin Ærlighed.

Saaling. Jeg svarer god for hende; men ikke med Penge — jeg seer nok at jeg kunde kiøbe Rolighed, det vil jeg ikke. Mit Ord og min Ære borger for Pigen.

Amtm. Og hvem svarer god for jer selv?

Nikolai. Jeg, jeg Herre!

Saaling. (holder ham tilbage)

Amtm. En herlig Borgen.

Nikolai. Tag han kun imod den, det raader jeg ham. See engang paa mig, hvad feiler jeg, at han behøver at stge — dit Ord kan ikke gielde? Jeg er en Søn af ærlige Forældre, mine Arme er vant til Arbeide, og jeg kan dristig see ham i begge hans Øine. Denne Mand er mig i Faders Sted, og hvad en Søn kan giøre for sin Fader, det vil jeg giøre for ham — om han ogsaa lod sit hele Mandskab lægge an paa mig med Gevær — ja om det saa skulde koste Liv og Blod.

Saaling. Nikolai, gode Nikolai — (holder ham tilbage)

Nikolai. (river sig løs) Slip mig! Har I vidst hvad en Fader skylder sin Søn, saa veed jeg ogsaa, hvad en Søn skylder sin Fader. Det staaer overalt skrevet i mit Hierte, at jeg er jer alting skyldig — og Gud staa mig bi — jeg vil betale jer med Liv og Blod.

Fiortende Scene.

Sognefogden. Fire Bønder med Gevær. De Forrige.

Amtm. Arresteer mig den Knægt der.

Saaling. } Hr. Amtmand!
Sognef. }

Amtm. I Arrest med ham paa Øieblikket.

Saaling. Hr. Amtmand, bring Tyve og Røvere i Arrest, men ikke denne ærlige Karl.

Nikolai. Nei, jeg gaaer ikke, her staaer jeg, her hører jeg hen! Naboer, ærlige Mænd, gode gamle Venner af min salig Fader — (tager Saaling ved Haanden) See, denne Mand træder mig i Faders Sted — jeg maae opvarte ham og pleie ham, det er min Forretning, og den har jeg trolig og redelig opfyldt. Her staaer jeg nu, før mig bort, dersom I har Hierte til det.

Amtm. Før den Skurk bort. (Bønderne, som stod i Døren, kommer ind)

Saaling. (i det de kommer ind) Stille!

Sognef. (vinker, Bønderne træde tilbage)

Saaling. (fører Nikolai venlig tilbage) Gaae, Nikolai!

Nikolai. (folder Hænderne og seer paa ham) O Gud hvad gior I?

Saaling. (holder ham tilbage) Gaae, min Søn! Gaae! det er Øvrighedens Befaling. Du har erhvervet dig Ret til at kalde dig, min Søn, ligesom jeg har erhvervet mig Ret til at kalde mig, din Fader. (omfavner ham) Ærlige Siæl! Du har udholdt din Prøve — Gud velsigne dig! I dine Arme vil jeg døe! Gaae min Søn!

Nikolai. (alvorlig) Fader! skal jeg gaae?

Saaling. Ja.

Nikolai. Nu vel da — naar I troer jeg bør gaae — saa vil jeg ogsaa gaae.

Saaling. Saa mange Mennesker har jeg maattet kiøbe til blot at taale mig; denne har jeg Venskab at takke for — og han bliver straffet for det.

Nikolai. Vær kun rolig. Hr. Amtmand! De behøver ingen Geværer. Fader vil at jeg skal gaae og saa gaaer jeg ogsaa; han kan kun give mig Nøglen til Fængslet, jeg gaaer aleene der hen —

Amtm. Afsted med ham.

Nikolai. Lad det ikke gaae jer nær til Hierte — min Brødskorpe spiser jeg som en ærlig Karl, og drikker det klare Vand paa jeres Sundhed, og saa hielper Gud mig nok. Hr. Sognefoged — Lad ikke Fader være aleene i Dag.

Sognef. (trykker hans Haand)

Nikolai. Nu da — God Nat Fader!

(gaaer; Bønderne følge efter og Sognef. ogsaa)

Saaling. Hr. Amtmand! Det var ilde meent — og got giort.

Amtm. Det kan I sige, naar han slipper løs af Halsiernet. (vil gaae)

Saaling. (griber rask hans Haand og seer ham stift i Øinene)

Amtm. (forskrækket uden al komisk Adfærd) Hvad vil I —

Saaling. (uden at vende sit Øie fra ham) Ryster Deres Samvittighed? De sittrer? Den har talt, og jeg er rolig! (gaaer)

Amtm. (kaster sig i en Lænnestol)

Femte Akt.

Første Scene.

Saaling (skriver). Jørgen og 3 unge Bønder (kommer ind)

Jørgen. Sig os dog, hvordan hænger det sammen med Nikolai?

Saaling. Han er sat fast.

Jørgen. Hvorfor? Hvad har han giort? Han har ikke giort noget, og derfor vil vi have ham ud af Arresten.

Alle. Det vil vi.

Saaling. (staaer op) Han lider idetmindste ikke ondt, og han vil snart komme paa frie Fod igien.

Anden Scene.

Rechter. De Forrige.

Rechter. Naa, det er smukt. Det skulde vi vidst før. (til Bønderne) Tag jeres Hat af. I har været noget stort og fornemt, hvorfor har I ikke sagt os det? Vi skulde have viist jer anderledes Respect.

Saaling. Lad mig være hvad jeg er, ellers reiser jeg bort herfra. Jeres Godhed for mig er den Titel og Respect, som jeg beder jer om.

Rechter. Nu vel da Hr. Sekretair, I er en ærlig Mand; bliv da bestandig vor gode Ven — og vær saa hvad I vil.

Saaling. Af Hiertet! (giver dem alle Hænderne.)

Tredie Scene.

Sognefogden. De Forrige.

Sognef. Men for Guds Skyld, hvad har I havt for med Amtmanden? Han var bleg som et Liig.

Rechter. Rød har han allerede ikke længe kundet blive.

Sognef. Han har taget et kiølende Pulver efter det andet — taler om Mordere. Han har snakket vidt og bredt paa franſøſk med Fruen, som er beslægtet med jer; først fægtede de forskrækkeligt med Armene, men saa blev de begge enige, saavidt det lod.

Saaling. At de ere eenige, det er som det bør være, for de høre sammen.

Sognef. Nu har han ladt jeres Huus omringe med Vagt.

Rechter. Hvad Dievlen!

Saaling. Hvorfor?

Sognef. Det veed iea ikke. Der staaer 10 Mand uden for.

Jørgen. Er der Vagt uden for? Det er got — her inde er ogsaa Vagt.

Sognef. Og jeg skal bestille en Vogn. Han vil lade jer føre i Arrest.

Rechter. Han lader ham ikke føre bort.

Jørgen. Nei.

Alle. Nei, nei!

Rechter. Nei — Ved Liv og Blod, han lader ham blive.

Sognef. Hvorfor forfølger man mig? fordi jeg har Penge. Velan da — bort med disse. Mine Venner! Dette her, er mit Testament. Hvad her ikke er omtalt, vil jeg paa Stedet give bort.

Sognef. Hvorledes?

Saaling. Strax, saasnart alting med Nikolai og Pigen er bragt i Orden. I maae alle sammen komme igien, I skal være Vidne til det; og nogle meer end Vidne. Saasnart jeg er af med mine Penge, har jeg Fred: altsaa bort med dem.

Sognef. Der falder mig noget ind. Gaae lidt til Side I unge Folk.

Jørgen. Ja uden for Døren. Ud af Huuset gaaer vi ikke.

De tre Andre. Nei.

Jørgen. Naar de andre Karle er her paa Enkedes Vegne, saa er vi her paa vore egne Vegne.

(gaaer)

Fierde Scene.

Rechter. Sognefogden. Saaling.

Sognef. Siden J da har Penge, og dog ikke bryder jer meget om dem, saa giv Amtmanden nogle.

Saaling. Nei!

Rechter. Ret saa! ikke en Hvid.

Femte Scene.

Hofraadinden. De Forrige.

Hofraad. Af Hr. Broder, Hr. Broder —

Saaling. Hvad er der? Hvad vil De —?

Hofraad. Hvad har jeg maattet høre — De har saa ganske glemt dem selv, at De har —

Saaling. Pst! (tager Papiret af Bordet) Dette er mit Testament!

Hofraad. Saa?

Saaling. Og følgelig er al Umage spildt. Erindrer De Dem det? Hvad Madam?

Hofraad. (rolig) O derom vil vi slet ikke tale mere.

Saaling. (holdende hende Testamentet for Øinene) Jo derom har jeg talt heri.

Hofraad. Det der, skal altsaa være et Testament?

Saaling. Ja.

Hofraad. (trækker paa Skuldrene) Jeg vil ønske det.

Saaling. Det skal endnu i Dag bringes i juridisk Form.

Hofraad. Jeg vilde ønske De kunde giøre et Testament, Monfrere!

Saaling. Det er giort.

Hofraad. (kold) Det gielder ikke.

Saaling. Det, hvorom intet er fastsat her, skal paa Stedet bortgives.

Hofraad. Det maae gives tilbage igien.

Saaling. Til hvem?

Hofraad. Til Øvrigheden. De kan frá nu af hverken giøre Testament, eller give noget bort.

Saaling. Hvorfor ikke?

Hofraad. Det giør mig ondt nok, at det er kommen saavidt med dem.

Saaling. Forstaaer I det mine Venner?

Rechter. (ryster paa Hovedet)

Sognef. (sukker) Jeg forstaaer hende nok.

Hofraad. Ikke sandt? Det er jo nu, desverre, vidt og bredt bekiendt.

Saaling. Skulde De virkelig erklære mig fra Forstanden, Madam?

Hofraad. Jeg ikke. Omendskiønt det —

Saaling. Hvo da?

Hofraad. Omendskiønt, det er Velgierning mod Dem, dersom vi giør det. Men —

Sognef. Han har god Forstand, siger jeg Dem. Han kiender sine Folk.

Rechter. Ja ja tilvisse. Dem kiender han ogsaa.

Hofraad. Haha! Disse skal maaskee ogsaa have Forærinser i Dag?

Saaling. Ja, just disse.

Hofraad. Det vilde være — gandske moersomt nok — dersom De ikke var i de sørgelige Omstændigheder!

Saaling. Deres Ondskab er mig ikke ny, men Deres Taabelighed kiender jeg — gaae Deres Vei!

Hofraad. De kan hverken befale mig at gaae eller at blive. De maae forholde Dem passiv, for De har aldeles ingen Villie meer.

Rechter. For en Ulykke Herre — Huusretten, var den første Ret i Verden; brug den eller overdrag den til mig.

Hofraad. Bie dog med jeres Tienstvillighed til Gaverne ere uddeelte.

Rechter. Til en Giver hører ogsaa en Modtager; og hvem har sagt jer at jeg vil tage imod noget?

Hofraad. Kort og got, jeg gaaer ikke af Stedet. (ligger sin Kaabe hen) Øvrigheden vil føie Anstalter —

Saaling. For mig?

Hofraad. Ja. Det vil jeg være nærværende ved; jeg er Deres nærmeste Beslægtede. Jeg skal indsættes til Deres Formynderinde.

Saaling. Qvinde!

Hofraad. Og det skeer endogsaa efter min egen Anmodning. De har en svag Forstand, det beviser alle Ting, men —

Saaling. (vil fare mod hende)

Sognef. (holder ham tilbage) Ikke saaledes.

Saaling. Er der da ingen Afkrog paa Jorden, som kan skiule mig for jer?

Hofraad. Der — seer man det jo. Han anfalder Menneskér. O Gud! det er den høie Tid —

Rechter. (aabner Døren og viser Hofraadinden den) Jeg skulde tro det.

Saaling. Hvad kan jeg da giøre, hvad skal jeg give, at De vil tillade mig at døe i Fred, og aldrig see Deres Aasyn mere? Hvad vil De

have? Hvormeget? Men skriftlig vil jeg have det, at De aldrig mere vil komme for mine Øine. Dette Dokument skal være min kostbareste Kapital.

Hofraad. Hans nærmeste Paarørende, hans salig Broders Kone — nu seer man dog, at han er fra Forstanden.

Saaling. Det er mueligt — det er mueligt, at jeg mister Forstanden. Men førend det kommer saavidt, førend De berøver mig Forstanden — hvor meget vil De have?

Hofraad. Ha, ha, ha. Det er nu altsammen forsildig, det er forbi. De kan ikke mere give noget bort. De er umyndig.

Sognef. Men Madam, det er dog —

Hofraad. Tak Gud, at vi holder ham for aftindig, ellers er han en lumsk Morder, for han har vildet anfalde Amtmanden — han har vildet myrde ham — har havt en Kniv hos sig og —

Sognef. Det er en ugudelig Løgn. Han har kun —

Hofraad. Kort og got — jeg udøver Christenpligt, og tager mig af ham. Han skal bringes i god Forvaring og blive holdt got, det lover jeg.

Saaling. Hvem er jeg da? Hvad vil I gjøre af mig? Hører jeg virkelig alt dette, eller er det en Drøm?

Siette Scene.

De Forrige. Friderik.

Frid. Der er ingen, som vil laane os en Pindevogn. Det er ogsaa farligt, for man kan saa let springe af den. Vi kommer til at laane vor Karet.

Hofraad. Ja. Vi maae desuden blive her noget endnu.

Frid. Til Inventariumet er færdigt — naturligt.

Saaling. Lad mig være allene — gaae!

Hofraad. Nei.

Frid. Vi gaaer ikke.

Hofraad. Vi bliver hos Dem.

Saaling. Nu vel — saa vil jeg gaae.

Hofraad. Det var Ret! Men der er Folk uden for.

Frid. Med Flinte.

Sognef. Bie endnu lidt. Dette faaer vel en Ende.

Frid. Man tør ikke mere lade Dem være allene, Hr. Onkel.

Saaling. Er du min Broders Søn? Fly, der det samme Blod, som ved saa smertelig Magt trænger sig til mit Hierte, i dine Aarer? Er der intet som i dette Øieblik jeg staaer for dig, kalder dig din Faders Billede tilbage.

Frid. Hr. Onkel —

Saaling. Har du forglemt, hvorledes jeg i din Barndom har baaret dig paa mine Arme, givet dig Legetøi, og legt med dig. Hvad har jeg giort dig, at du saaledes kan forfølge mig? Naar en Betler, som ligger paa Veien kan opvække Medlidenhed hos dig, hvorfor har du da ingen med din Faders Broder? See, jeg bønfalder jer kun om at forlade mig, og tillade mig at døe i Fred.

(sætter sig)

Rechter. Forlang ikke noget af den der — hans Hierte er for længe siden bortdobblet.

Hofraad. Jeg skulde jo erindret mig den bevidste Sølvmyndt? Jeg har ikke forglemt den, Monfrere!

Syvende Scene.

De Forrige. Amtmanden.

Rechter. Det er got at De kommer Hr. Amtmand, vi venter alle paa Dem.

Sognef. Hr. Amtmand, det er græsseligt, det her gaaer for sig. Manden har sin fulde Forstand, men dersom han ikke skal miste den, dersom vi ikke skal gaae i Taaget, saa skaf ham Ret, Hr. Amtmand.

Hofraad. De taler begge meget klogt, for de skulde just nu havt Kapitaler udbetalte.

Amtm. Saa? Det ligner det øvrige.

Hofraad. Af den Morbachske Formue.

Saaling. Af min Formue.

Amtm. Kort og got, jeg har Forretninger. (til Sognef. og Rechter) Hvad vil I her?

Sognef. See, hvad her foregaaer.

Rechter. Nøie see, hvad her foregaaer.

Amtm. Gaae ud. I har ikke her at bestille.

Sognef. } Rechter. } Nei! Vi bliver her.

Amtm. (til Sognef.) Hvad er det —

Sognef. Guds Bud og Menneskepligt — altsaa Embedspligt.

Amtm. (til Rechter) Er I kaldet her for at staae ham bi. (peger paa Saaling)

Rechter. Ja, Herre.

Amtm. Hvem har kaldt jer?

Rechter. Min Samvittighed. Han er en retskaffen Mand; han har hiulpet os med Raad og Daad — det Vidnesbyrd vil alle give ham; og den som taaler at en retskaffen Mand forurettes, er en Skurk, naar han ikke ligger syg i Sengen, og jeg staaer sund og frisk paa to faste Been, og er ingen Skurk!

Amtm. Saa?

Rechter. Nei, min Siel er jeg ikke — det siger min gode Samvittighed mig høit i dette Øieblik. Man overskride Ret og Billighed — og man

skal føle, at jeg har Ild i mit Blod, Ære i Hjertet og Kraft i mine Knogler.

Sognef. Amtsforretningen begynder.

Amtm. Iblandt saa mange Mennesker, som jeg —

Sognef. De er sikker, Hr. Amtmand! her staaer 3 ærlige Mænd, som venter paa hvad De, som Øvrighed paa Guds Vegne, vil sige og giøre.

Amtm. Jeg er meget —

Hofraad. Meget tumultuair ist.

Frid. Forfærdelig.

Rechter. Han der, skal holde sin Mund, naar vor Øvrighed taler. Nu Hr. Amtmand, Sognefogden kiender De, hvem jeg er, veed De ogsaa — og kiender De ikke ham der, saa kald hele Landsbyen sammen, og før saa hver Mands Vidnesbyrd, om alt hvad han har foretaget sig, til Protocols — Herre! saa maae Taarene falde Dem ned paa Bogstaverne — eller jeg vil sige reent ud: Det staaer sig ikke got hos Dem her. (peger paa Hjertet) Madammen kiender De ogsaa got, tænker jeg; og den Fugl der, har jeg lært Dem at kiende — altsaa, tal Hr. Amtmand, tal, og vi skal være ganske stille, og høre opmærksom paa Dem.

Amtm. Ja det vil jeg. (forlegen) Jeg vil nemlig — egentlig sige —

Hofraad. Egentlig — er her at handle og ikke at tale.

Sognef. Tie! seer De ikke at vi staaer for Hr. Amtmanden.

Amtm. Ganske rigtigt.

Rechter. Nu er her stille. Saaledes. Tal nu Hr. Amtmand. Ingen tør fordreie Deres Ord, for — vi er Vidner.

Sognef. Hvor De vil have os.

Rechter. For Land og Øvrighed.

Amtm. Nu Saaling, hvad har I at sige?

Saaling. Intet. Jeg venter paa hvad De forlanger.

Amtm. Nu vel. Det er ordentligt, det —

Hofraad. Min Gud, det er jo ganske unødvendigt. De har jo Beviserne —

Rechter. Vær stille — eller jeg paatager mig at være Rettensbetient for den naadige Herre, og fører Dem uden for, til man befaler De skal komme ind igien.

Hofraad. Hr. Amtmand! De forglemmer alting — Deres Anseelse — Deres Forsæt — alting — got. Saa klager jeg. De har sagt at han —

Amtm. Alting i sin Orden. Først om Nikolais grove Opførsel og Opsætsighed, imod mig, hans Øvrighed. Nikolai staaer i Morgen i Halsjernet.

Saaling. Hr. Amtmand —

Rechter. Got. Saa kommer den rige Ja-

kob Graumand, som har ladet Saalings unge Træer rive op, til at staae ved Siden af ham. Vidnerne er hiemme i mit Huus.

Amtm. Derom kan vi tale siden; nu om Pigen —

Saaling. Vægrer jeg mig ikke ved til sin Tid at fremlægge Papirer, som beviser, hvem hun er. Men —

Amtm. Frem med Dem — strax.

Saaling. Ikke nu med Deres Tilladelse.

Hofraad. Hvorfor ikke.

Saaling. Tving mig ikke til det.

Hofraad. Naar Samvittigheden er saa reen.

Saaling. Det er den.

Hofraad. Og Dyden, saa ubesmittet — hvorfor taler De da ikke?

Frid. Han talte nok naar han kunde.

Hofraad. Han kan ikke.

Amtm. Jeg skal snart aabne Munden paa ham. Uden for er Folk.

Rechter. Og her Mennesker.

Hofraad. Nu Hr. Broder — nu? Saa giør os da nu til Skamme!

Saaling. Vil I aabne Gravene, vil I bringe de Dødes Hemmeligheder for Dagens Lys, skal en Ulykkeligs sidste Suk fordres frem for Retten, skal med denne Bekiendelse jeres Grusomhed

komme for Dagen? Tilgiv mig Karoline! Jeg bryder ikke min Eed, disse Uhyrer, som har sønderrevet mit Hierte, bryder den! De bringer for Dagen hvad der skulde gaaet med mig i Graven. (giver Hofraad. et Brev) Nu vel — der — læs — og kiend i disse Træk, din døende Søsters sittrende Haand; — dit Offer — min Karoline!

Hofraad. (tager Brevet og gaaer til Side) Hvorledes? til hvem er dette Brev?

Saaling. Til mig, som hun har giort ulykkelig fordi De tvang hende der til. Til mig havde hun Fortrolighed, til dig ikke. (til Amtmanden) Pigen, som De har i Forvaring, som jeg har opdraget underholdt og dannet, som jeg vilde give til den redelige Nikolai, som jeg vilde giøre lykkelig — er hendes egen Søsterdatter.

Hofraad. (uvilkaarlig halv høit) Jeg er dødsens!

Saaling. Hvem førte min Karoline til dette Feiltrin? Hvem myrdede hende med Bebreidelser, indtil hun svandt hen som en Skygge? Hvem mishandlede Barnet, fordi der ingen skulde leve, som kunde giøre Fordring paa hendes Mødrenearv? Hvem bragte Moderen saavidt, at hun for at redde sit Barn, udgav det for dødt, og i hendes Jammer og Skiendsel fortroede sig til mig, som hun havde giort ulykkelig? Hvem tvang hende, kiæmpende med Død og Fortvivlelse, til at underskrive

et Testament, man selv havde forfattet til Fordeel for sig? De — De — som for Penges Skyld forfølger mig ud af Landet til denne fredelige Dal — De — som vil gisre mig affindig og myrde mig — for at vinde Penge!

Frid. Hr. Onkel —

Saaling. Hvad vil du? Jeg er ikke affindig! Min Hukommelse gienkalder mig alt for vel hiine forbigangne ulykkelige Dage, jeg henlevede, og jeg har Taarer for de tilkommende — Qvinde — du min Broders — Kone? Endnu ærer jeg det Navn du bærer — bring mig ikke til Forbandelse, at jeg ganske skal fortælle disse gode Mennesker hvem du er, og hvad du har giort mod mig — o bort, bort fra mit Aasyn — jeg føler hvad jeg aldrig før har følt. Karoline staaer for mig — Karoline og hendes Morder.

Sognef. Kiere Saaling —

Saaling. Hvorfor svarer hun ikke — hvorfor kalder hun mig ikke en Løgner — hvorfor siger hun ikke, at det er en Affindig som taler? Siig det, dersom De kan — sittre ikke — staae fast — trods Gud, i hvis Navn jeg taler til dig. Trin frem forbi din myrdede Søsters Skygge, som vanker her mellem dig og mig — grib mig, og erklær mig for Affindig — dersom du kan!

Hofraad. Hr. Amtmand, jeg er —

Saaling. Og De, min Herre — hvad

nøler De efter? Erklær mig for vanvittig — kald mig en Morder. (til Frid.) Lad din Faders Broder sætte fast, røv hans Formue, og kast ham et Par Skilling hen til Brød og Klæder. I har leiet Mennesker med Vaaben — jeg staaer jo her allene iblandt jer — jeg har ingen Beskyttelse og vil ingen have, jeg har intet andet end den Fortvivledes Almagt — hvad holder jer tilbage? — Samvittigheden. See paa hende. Samvittigheden har fordømt hende — see dog paa hende — hendes Dom staaer skrevet paa hendes Pande.

Hofraad. (fatter sig til Trods) Hr. Broder! De taler saaledes —

Saaling. Min Eed er brudt — jeres Time er kommen, I har ingen Magt mere over mig. Nu — kort og got, Hr. Amtmand — er jeg affindig eller ikke?

Amtm. Affindig just ikke — men —

Saaling. Hvad skal Vagten uden for min Dør?

Amtm. Formedelst min Persons Sikkerhed.

Hofraad. For det var dog aabenbart —

Saaling. En Storm mod Samvittigheden.

Hofraad. Man maatte jo frygte for —

Saaling. Et skyldfrit Hierte frygter intet.

Amtm. Imidlertid maae man dog, indtil man, for Exempel i dette Tilfælde, nærmere har erkyndiget sig, indtil man veed —

Saaling. Hr. Amtmand, dersom mit Haandtryk har giort Dem urolig — tag De et kiø-lende Pulver — her er det — (tager sin Brevtaske op og giver ham en Pexel) Behag!

Amtm. Obligeert!

Saaling. Naar kommer Nikolai i mit Huus?

Hofraad. (sagte) De er meget svag Hr. Amtmand.

Amtm. Han er meget stærk —

Frid. I Penge —

Amtm. I hans Tale — og — ikke sandt, med den hæftige Explication før, om Samvittighe-den, meente De dog ikke mig?

Saaling. Den der følte sig truffen.

Amtm. Jeg har intet følt. Sognefoged!

(taler sagte med ham)

Sognef. Meget gierne.

Saaling. Angaaer det Nikolai?

Amtm. Ja og Pigen —

Saaling. Hr. Amtmand, dem lader vi begge hente herhid.

Sognef. Meget vel! (gaaer) Jeg skal lade skikke Bud.

Saaling. Saa lad mig da ende hvad jeg har begyndt paa. Derfor vil jeg lade de unge Folk komme ind, og Bønderne med Geværer vil jeg give

Viin. O lad dem kun drikke lidt Fornuft bort, nu har man jo ganske erklæret mig ved min.

Ottende Scene.

Amtmanden. Hofraadinden. De Forrige.

Hofraad. Jeg kunde myrde Dem, Hr. Amtmand!

Amtm. Det seer jeg.

Frid. Saadan Feighed —

Amtm. Nu — Gud hielpe os — kald ikke det Menneske affindig — han er kun alt for klog.

Hofraad. Grebet fat, ført bort, sat i et Hul, aareladt, givet noget ind, overfuset, stræng Diæt, Spansk Flue, Brækmiddel, igien aareladt, ingen Bog, ingen Kniv, ingen Spænder, ikke barbeert, haardt tiltalt, Pengene frataget — i fiorten Dage skulde han blevet reent gal, det maae jeg vide.

Frid. Det maae vi forstaae!

Amtm. Men Bønderne —

Frid. } I Halsjernet med det Pak.
Hofraad. } Snakket noget for.

Amtm. Den høie Regiering — min Sammvittighed — jeg kan sige Dem, at siden det hæftige Anfald, fryser jeg undertiden om mit Hierte, og

det forekommer mig mange Gange, som om jeg hørte stærke Stød i Trompeten — kort sagt — Dommedag incomoderer mig.

Hofraad. Der er langt til Dommedag.

Frid. Skal vi gaae, Mama?

Hofraad. Nei.

Frid. Men hvad skal vi gjøre her?

Hofraad. Nei, nei, nei! jeg bliver her. Jeg faaer dog endnu af Arven.

Amtm. I det skulde jeg dog neppe troe, eftersom Sagerne staaer.

Hofraad. (hvisker til Frid.)

Frid. De har Ret. (gaaer)

Hofraad. Jeg faaer dog endnu af Arven. Jeg maae have noget, om det saa skulde koste mit Liv. Men De — faaer ikke en Hvid af mig.

Amtm. Hm. Man har allerede forsynet mig med Medikamenter.

Niende Scene.

De Forrige. Saaling. Jørgen. Lise. De 3 Bønder. Sognefogden. Rechter.

Saaling. Kom ind, I gode Mennesker! Kom nærmere — ærlige Folk kan aldrig være hin-

anden nær nok. Hr. Amtmand, Dem overdrager jeg min sidste Villie. De (til Hofraad.) har ingen Deel deri, altsaa skaan Dem selv for Ubehagelighed.

Hofraad. Vi ere ikke færdige endnu.

Saaling. Min Formue er gieldfrie. De Mennesker, som jeg ved Naturens Baand nærmest var forenet med, har forladt mig. Disse redelige Landsbyfolk har ved Venskab og Kierlighed indtaget Deres Sted. De ere de Slægtninge, som Gud har givet mig arme ulykkelige Mand. Mit Hierte erkiender dem for det, og denne min Erklæring gielder for det Øieblik, da min Mund ikke mere kan sige det og mit Hierte dog endnu føle det.

Amtm. Det er for saavidt got sagt, men Beviset —

Saaling. Er i dette Testament — i mit Hierte — i mine taknemmelige Taarer. I optog mig iblandt jer, da jeg som Fremmed kom hertil — giorde mig got, fordi I troede jeg var fattig, og stod mig trolig bi, da jeg var i Nød — Gud velsigne jer. (omfavner Sognef. og Rechter)

Sognef. Det giør han jo i dette Øieblik.

Rechter. (til Jørgen og Lise) I unge Folk! jer har han giort lykkelige. Kom herhid, trin hen ved hans Side, og naar hans sidste Time engang nærmer sig, bliv saa hos ham! O! hvo som har

giort Mennesker lykkelige paa Jorden, hans Alderdom er ikke øde, han dør ikke uden Børn.

(Jørgen og Lise staae ved hans Side).

Tiende Scene.

De Forrige. Nikolai.

Nikolai. (styrter hen til Saaling) O Saaling — kiere Saaling — men hvad vil de mange Mennesker her?

Saaling. Høre, og være Vidne til, at du er min Søn, Arving til mit Huus, mine Jorder, Arving til 3000 Rigsdaler, og min hele faderlige Velsignelse. (omfavner)

Nikolai. O Herre — o — jeg kan ikke tale — ikke tænke — hvad skal jeg sige, hvad skal jeg giøre — jeg er jo saa fattig — saa glad — saa god — Venner! Rechter! kiære Sognefoged! Hr. Amtmand — tak ham dog for mig — I ere jo gode Mennesker — siig det dog i mit Sted — at Gud længe vil lade ham gaae her paa Jorden, og være glad og sund og frisk. O siig det. (styrter hen til Saaling)

Alle. Gud lade Vilhelm Saaling leve længe sund og glad!

Saaling. Jeg takker jer — jeg takker jer for dette gode Ønske — for dette skiønne Øieblik. (tager Brevtasken op og af samme et Papir. Til Amtm.)

Der er 1000 Daler til en Skole af gode Frugttræer — de forfriske endnu disse redelige Mennesker, naar min Gravhøy allerede længe grønnes iblandt jer. (til Sognef) Ligesaa meget for jer. (til Jørgen) Og saa meget for min tilkommende Gudsøn eller Guddatter. (til Amtmanden i det han giver ham Testamentet) Heri er sørget for min Bröders Datter — dersom hun bliver brav; — bliver hun ikke god — saa tilhører alt, dette Sogn. Den herværende Amtmand skal fuldbyrde min sidste Villie, og have fire hundrede Rigsdaler for sin Umage.

Amtm. Gud være med os.

Saaling. Hvad der endnu er tilbage —

Ellevte Scene.

Friderik. Lovise. De Forrige.

Lovise. (løber hen til ham) De maae ikke være vred paa os.

Saaling. Nei, nei, paa dig ikke.

Lovise. Mama er kun saa ængstelig, for alting er saa dyrt.

Frid. Hr. Onkel —

Saaling. Hvad vil du? der — er mit Testament for dig — der har du til to Spil Kort.

Frid. Kom Mama! lad os gaae —

(gaaer).

Hofraad. Ja, lad os gaae — anbefal dig Louise — nu reiser vi bort.

Louise. Adieu — Onkel — o! naar skal jeg nu see Dem igien?

Saaling. Maaskee aldrig, mit Barn!

Louise. (omfavner ham hæftig) O aldrig? Kiere, gode Onkel!

Saaling. Louise — du har din Faders Aand og Hierte. Omfavn mig, mit Barn! Bliv saa god som han var — vær lykkeligere end han og jeg! — Gud være med dig! (sætter hende ned.)

Louise. (gaaer et Par Skridt fra ham.)

Saaling. Gud bedre Dem — lev vel!

Hofraad. Adieu, Monfrere! (gaaer)

Louise. (seer paa ham, græder, følger langsomt.)

Saaling. Nei! Gaae ikke — i det du gaaer, seer jeg min Broder endnu engang føres til Graven — bliv her. Kald mig Fader — det er min Broders Stemme — hans Aand seer med Veemod ned paa dig arme forladte Barn. Søster, lad mig beholde dette Barn! lad mig beholde det!

Hofraad. (kommer tilsage) Hvad tænker De paa? Mit Barn?

Louise. (til Onkelen) Her vil jeg gierne blive — men hos Moder havde jeg ogsaa — o Gud! hvor skal jeg blive?

Saaling. (tager noget af Brevtasken) Dette tager jeg til Barnets Opdragelse! (giver Hofraadinden

(Brevtasken) Nu — behold De det øvrige — men lad mig beholde Barnet.

Hofraad. Naar det kan være Dem til Fornøjelse Monfrere.

Louise. (løber til Onkel) Kiære Onkel — min Moder holder jeg dog ogsaa —

Saaling. (løfter hende op) Ja, mit Barn. Ønsk mig til Lykke, mine Venner! Pengene ere borte — men jeg har Fred og Rolighed. Gud bedre Dem! og da komme De at see Deres Barn naar De vil. (trykker Louise til sit Hierte og rækker Nikolai Haanden) Jeg er Fader — og (til alle Bønderne) jeres Broder — jeg er bleven rig, fordi jeg blev fattig. Gud være lovet! Fred og Velsignelse i alle Hierter. Fred og Velsignelse over jeres Marker! Trøst og Rolighed for enhver, der forfølges uforskyldt — Fred og Velsignelse over denne Hytte og dens gode Beboer! — Kom — mine Venner, følg mig, lad os hente min Søn sin Brud — o at jeres Børn altid maae dele Deres Brød med den Ulykkelige — Skatte vil de da ikke samle, men de vil blive rige paa Fred i Sielen. Denne Rigdom aleene følger os over i en bedre Verden.

Sognef. }
Rechter. } Det er Sandhed!

Jørgen. } Ja det er Sandhed!
Nikolai. }

(Saaling bærer Lovise. — Nikolai gaaer ved hans Side og holder ham under Armen. — Sognefogden, Jørgen og Lise i Midten. — Amtmanden og Hofrandinden følger noget bag efter.)